

Vapaa ajattelijia

4
2005
3,5€

Jumalaton kulttuurilehti

Ateismi ja kuolema

Uskonnonvapaus Suomessa

Liitto sai uuden johdon

Vapaa ajattelija

Jumalaton kulttuurilehti

61. vuosikerta, 1.8.2005

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Päätoimittaja

Robert Brotherus
Tyynylaavankuja 2 A 4, 00980 Helsinki
GSM 050-482 1003, sp. robert@iki.fi

Toimitussihteeri

Janne Vainio (GSM 050-365 6808)

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto lähetetään toimitukselle 15.9.2005 mennessä mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 235 €, 1/2 sivua 135 €
1/4 sivua 90 €, 1/8 sivua 50 €
Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta

22 €/vuosi
Kuusi numeroa vuodessa

Painos 1 800 kpl
Painopaikka Uusimaa Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajattelija on **Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n** jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Sisältö 4/2005:

Pääkirjoitus <i>Robert Brotherus</i>	3
Suomen uskonnonvapauden historia <i>Jori Mäntysalo</i>	4
Liittokokousraportti 2005 <i>Janne Vainio</i>	10
Pääsihteerin palsta <i>Jori Mäntysalo</i>	14
Uusi liittohallitus esittelyssä <i>Koonnut Janne Vainio</i>	15
Teuvonneuvo <i>Teuvo Pykönen</i>	18
Hengenlähtöä odotellessa <i>Esa Ylikoski, Erkki Tuomela</i>	20
Keskustelua <i>Fysiikan teoriat, naiset liiton johdossa</i>	22
Uutisia <i>Uskonnoille lisää rahaa, humanistit vainottuina</i>	24
ET:n kehityksestä <i>Esa Ylikoski</i>	26
Jumalanpilkan maallinen paluu <i>Janne Vainio</i>	28

KANSIKUVA: Julkinen väittely Esplanadinpuistossa 3.6.2005: ateistirunoilija Arno Kotro ja pastori Teemu Laajasalo, jota valokuvan todistama ylhäältä tuleva valo johdatti taistossa jumalattomien kanssa.

"Primum non nocere"

Hyvät vapaa-ajattelijat! Olen aloittanut innostuneena oman rupeamani vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtajana. Kiitän itseäni kohdistuneesta luottamuksesta, jota te – suoraan tai edustajienne välityksellä – olette kohtaani osoittaneet. Myös koko hallituksen piirissä on toiminnan ideointi käynnistynyt aktiivisesti.

Minulta on kysely niin ennen kuin jälkeenkin liittokokouksen "linjastani" puheenjohtajana. Kysymys on ehkä turhan laaja, sillä kenen tahansa ihmisen mielipidejoukko koostuu sadoista yksittäisistä mielipiteistä ja niiden niputtaminen jonkinlaisen yksittäisen koostesanan alle luultavasti aiheuttaa enemmän väärinymmärrystä kuin selkeyttää tuota mielipidejoukkoa. Siksi vastaan mieluummin näkemyksiini erilaisista yksittäisistä kysymyksistä. Oman kiinnostukseni ja asiantuntemukseni kärki kohdistuu vapaa-ajattelun aatteellis-filosofiseen puoleen, mutta pidän luonnollisesti etujärjestötyöhömme ja kulttuuritoimintaamme liittyviä tavoitteita yhtä tärkeinä ja osin jopa erottamattomina aatteellisista päämääristämme.

En myöskään halua asettaa liikaa painoarvoa omalle linjalleni suhteessa muiden hallitusten jäsenten mielipiteisiin. Liiton toimet ja kannan eri asioihin päättää hallitus yhdessä ja sanelupolitiikan sijaan haluan viedä yhdistystä kohti kuuntelevaa, eri mielipiteet huomioivaa ja kompromisseja hakevaa toimintatapaa. Demokratia on parhaimmillaan, kun kenelläkään ei ole paljoa valtaa. Yhteistyökykyinen, sopuisa ja toisiinsa luottava hallitus on ensiarvoisen tärkeä yrittäessämme suunnata enemmän voimavarojamme ulkoiseen toimintaan ateismin puolesta Suomessa.

Hippocrates neuvoi lääkäreitä aikoinaan: "Mitä sairauksiin tulee, pitääkää mielesänne kaksi asiaa: auttakaa, tai ainakin älkää aiheuttako enempää haittaa – *Primum non nocere*". Vapaa-ajattelijain liitto on kärsinyt paljon viime vuosina ja niin sisäinen toimintailmapiiri kuin ulkoinen mainekin on ollut välillä alamaissa. Olemme toivoakseni nykyään paranemisen polulla, mutta molempien osa-alueiden korjaaminen vaatii vielä paljon työtä ja hyvää tahtoa. Tässä työssä meidän kannattaa pitää mielessä että yksi maineen ja ilmapiirin kannalta haitallinen teko tai sana tekee helposti tyhjäksi kymmenen hyvää tekoa ja sanaa. Siksi vetoankin kaikkiin liitossa ja sen lähiympäristössä toimiviin olemaan harkitsevia teoissaan ja asiallisissa sanoissaan, jotta vapaa-ajattelun suunta jatkuisi nousujohteisena. Yhdistystoiminta vaatii aktiivisuutta ja aktiivisuus puolestaan sitä, että tekijät pitävät aktiviteettinsa kohdetta tärkeänä. Suhteellisuudentaju on kuitenkin hyvä säilyttää, sillä nurinkurisesti jonkin asian liiallinen tärkeys saattaa aiheuttaa fanaattisuutta, aggressiivisuutta ja jäärpäisyyttä, jotka eivät yleensä enää edistä tavoitteiden saavuttamista.

Liiton säännöt, kulttuuriohjelma ja liittokokouksen ohjeistukset antavat paljon positiivisia haasteita, joihin yritämme hallituksen piirissä parhaan kykymme mukaan vastata. Lisää aloitteita ja toimintaideoita sekä uutisia ja artikkeleita julkaistavaksi otamme teiltä jäseniltä mielellään vastaan. Näitä voitte lähettää esimerkiksi vaperit-sähköpostilistalle keskustelu@vapaa-ajattelijat.fi, jota hallitus seuraa tai suoraan hallitukselle hallitus@vapaa-ajattelijat.fi.

Hyvää kesän jatkoa ja elämäniloa!

PJ Robert "Roope" Brotherus

Suomen uskonnonvapauden historia

Uskonnonvapaus maahamme on saatu hitaasti. Ensimmäisenä valtiovalta armollisesti myönsi ulkomaalaisille oikeuden harjoittaa omaa uskontoaan. Vasta 1889 omatkin kansalaiset saivat kääntyä toiseen uskonsuuntaan – mutta nytkin vain luterilaiseen! Varsinainen uskonnonvapaus tuli 1923, jonka jälkeen erityisesti vakaumusten tasa-arvo on hitaasti edennyt.

Nykyisen Suomen alueelle saapui kristinusko noin vuoden 1000 jälkeen, ensimmäinen varsinainen ristiretki on ajoitettu vuoteen 1155. Tätä varhemmasta historiasta ei ole juuri kirjallisia lähteitä.

Tiedetään, että mm. Hämeenlinnan Katumajärvi on saanut nimensä suomalaisten huuhdeltua siinä kasteen pois. Ainakaan kaikille ei siis kristinuskoon kääntyminen ole ollut vapaaehtoista ja haluttua.

Katolinen kirkko vakiinnutti asemansa hiljalleen. Kirkon asema oli valtiosta kohtuullisen riippumaton. Toisaalta kuninkaalla oli vaikutusvaltaa mm. piispojen nimityksissä. Katolisella kirkolla oli oma verotusoikeus, ja viime kädessä tämän järjestelmän perua on nykyinenkin kirkollisverojärjestelmä.

Tuskin mitään ajatuksiakaan uskonnonvapaudesta iti vielä. Muuallakin Euroopassa uskonnonvapaus syntyi vasta myöhemmin, alkuaan kun rauhansopimukseen kirjattiin vallatun alueen asukkaiden oikeus säilyttää uskonsa.

Luterilaisuuden aika

Protestanttisten kirkkojen erottua katolilaisuudesta muuttui Ruotsi-Suomenkin uskonto pian. Jo 1527 irrottauduttiin Rooman yhteydestä. Luterilaisuus oli oikeastaan vielä selvemmin valtionkirkko kuin katolisuus oli ollut. Kuninkaalla oli suuri valta kirkossa, toisaalta kirkkoa ja valtiota ei missään Euroopassa osattu vielä nähdä toisistaan selvästi erillisinä.

Seurasi puhdasoppisuuden aika, jolloin opin puhtautta varjeltiin tarkasti. Ruotsin alue laajeni itään vuonna 1617 Stolbovan rauhaan päättyneessä sodassa. Rauhansopimuksessa taattiin alueen ortodoksiselle väestölle oikeus harjoittaa omaa uskontoaan. Käytännössä oikeus ei toteutunut, ortodokseja pakotettiin osallistumaan luterilaisiin jumalanpalveluksiin ja suuri joukko pakeni Venäjälle.

Muodollinen uskontopakko Ruotsiin tuli ensimmäisen kerran 1634. Muut kuin luterilaiset – käytännössä siis katoliset – tuli karakoittaa maasta. Tuolloin kirjoitettu hallitusmuoto myös alkoi ”Yksimielisyys uskonnossa ja oikeassa jumalanpalveluksessa on arvollisen, sopuisan ja pysyvällisen hallituksen vahvin perustus -”[1]. Kirkonmenoihin osallistuminen oli pakollista.

Aina vuoteen 1869 saakka olisi ollut vähättelyä puhua valtionkirkosta. Ei oikeastaan ollut kirkkoa, pikemminkin oli valtion yhtenä elimenä pappien muodostama ryhmä. Toisaalta koko valtion käsite oli pikemminkin jumalallinen, ylhäältä tullut rakennelma, eikä kansalaisista läh-

Jori Mäntysalo

Talouseliberalismin isä Antti Chydenius ei ollut erityisen vapaamielinen katsomusasioissa, mutta hänenkin näkemyksiään pappissäädy vastusti laajalti, kun hän kehtasi vaatia muillekin kuin evankelis-luterilaisille oikeutta harjoittaa uskontoaan.

tevä ja kansalaisten vapautta turvaamaan luotu organisaatio.

1700-luvun alussa maahan saapui pietismi[10], kristillinen suuntaus joka korosti henkilökohtaista uskoa yhteisöllisen vastakohtana. Aatteen vaikutuksesta alkoivat konventikkelit, maallikkojen johtamat pienet hartauskokoukset. Valtiovallan suhtautuminen oli kielteinen. Vuonna 1726 konventikkelit kiellettiin ns. konventikkeliplakaatilla, ja 1735 tätä täydennettiin uskontosäännöllä.

Uskonnonvapaus ulkomaalaisille

Ensimmäinen liikeyhdys kohti uskonnonvapautta tapahtui 1741, jolloin ulkomaalaisille annettiin lupa harjoittaa muuta luterilaista uskontoa kuin evankelis-luterilaista. Vuonna 1781 tämä oikeus laajennettiin kaikkiin uskontoihin.

Osasy osittaiseen uskonnonvapauteen oli talouselämä. Ulkomaalaisia tarvittiin Ruotsissa, joten lakia muutettiin ja heidän sallittiin saapua maahan. Vuoden 1781 muutosta ajoi voimakkaasti Kokkolan kirkkoherra **Anders Chydenius**, ja hän saikin esityksensä läpi vastoin pappissäädyn pääosan vastustusta. Tosin aloite on tullut ilmeisesti kuninkaalta, mutta aloitteen ajaminen on ollut Chydeniukselle mieluista.

Chydeniuksen uskonnonvapausmuistio on kuvaava esimerkki siitä, miten uskonnonvapautta on asteittain laajennettu. Muistio vakuuttaa toisille pappissäädyn edustajille etteivät vierasuskokset ole uhka

omalle uskonnolle ("Ei! ei Tukholma ole muuttanut kalvinilaiseksi kaupungiksi, vaikka reformeeratuilla täällä vuosikausia onkin ollut julkinen jumalanpalveluksensa; ei Tanska ole juutalainen maa, vaikka tämä onneton kansa siellä elää rauhassa ja julkisesti käy synagogissaan - -"), mutta Chydeniuskaan ei halunnut ulottaa uskonnonvapautta kovin pitkälle:

- - vakuuttaisi kaikille maahan tuleville muukalaisille täydellisen omantunnonvapauden heille itselleen, heidän lapsilleen ja jälkeläisilleen ja että he saisivat esteettömästi, hiljaisesti ja tuottamatta pahennusta meidän kotimaisille seurakunnillemme, harjoittaa omaa jumalanpalvelustansa, kuitenkin mitä vakavimmalla ehdolla, etteivät he salaa eivätkä julkisesti koeta vietellä ketään luopumaan puhtaasta evankelis-luterilaisesta opista, kaiken omaisuutensa takavarikoimisen ja elinkautisen maanpakolaisuuden uhalla, samoin kuin myöskin, ettei kukaan vieraaseen uskontokuntaan kuulua ole voiva valtakunnan perustuslain mukaan siellä hoitaa mitään korkeampaa tai alemmaa virkaa.

Suomen sodassa 1808-1809 Suomi siirtyi ortodoksisen Venäjän vallan alle. Suomalaisille sallittiin oman uskonnon harjoitus, keisari vakuutti että on "tahtoneet vahvistaa ja kiinnittää Maasa olevan Christillisen Opin"[11]. Ortodokseille tuli ymmärrettävästi kansalaisoikeudet Venäjän vallan aikana.

1860-luku: kirkko itsenäistyy

Vuosien 1865-1869 aikana syntyi kirkko, oma valtiosta erillinen organisaatio. Kehitys alkoi kunnallisasetuksella 1865, jolla maalliset ja kirkolliset asiat erotettiin toisistaan. Vuotta myöhemmin seurasi kansakouluasetus, ja peruskoulutus siirtyi pois kirkollisilta viranomaisilta.

Suuri muutos tapahtui kun vuonna 1869 säädettiin uusi kirkkolaki. Laki koski ensimmäistä kertaa nimenomaan evankelis-luterilaista kirkkoa, ja enteili tulevaa uskonnonvapautta. Kirkkolain säätäminen tuli nyt lähinnä kirkon oman elimen, kirkolliskokouksen, tehtäväksi.

Samana vuonna uusi valtiopäiväjärjestys määräsi toisaalta, että valtiopäivämiehen tuli olla kristitty, ja että muut kuin evan-

kelis-luterilaiset eivät saaneet osallistua kirkkolain käsittelyyn. Tämäkin saattoi jo viitata muidenkin kuin ortodoksien hyväksymiseen kansalaisiksi.

Konventikkelilakaatti kumottiin 1869. Nyt hartaustilaisuuksia sai järjestää paljon entistä vapaammin.

Saako kirkosta todella erota?

Vuoden 1869 kirkkolakiin kirjattiin oikeus erota kirkosta. Pykälän muotoilu ei varsinaisesti rohkaissut eroamaan: kun pappi oli ensin yrittänyt opetuksella ja varoituksella ohjata "harhaoppista", todettiin että jos erohaluinen "- - pysyy erehdyksessään ja haluaa vakaumuksensa nojalla erota tämän kirkon yhteydestä ja siirtyä toiseen kirkkoyhdyskuntaan, älköön kirkko häntä siitä estäkö."

Käytännössä kirkosta eroaminen ei ollut mahdollista edes teknisistä syistä. Evankelis-luterilainen kirkko oli ainoa väestörekisterin pitäjä, eikä naimisiinkaan päässyt kuin papin edessä. Uskonnonvapautta loukkasi lisäksi valtion virkoihin vaadittu pakko käydä ehtoollisella ja mm. oikeudessa sallittiin ainoastaan uskonnollinen vala.

Näitä epäkohtia ehdotettiin korjattavaksi kahdella poikkeavalla tavalla. Ensimmäisen ryhmän mielestä tarvittiin eriuskolaislaki joka sallisi muidenkin uskontojen järjestyä. Toinen ryhmä taas ajoi täysin maallista lainsäädäntöä johon uskonnot eivät liittyisi. Jälkimmäiset ehdottivat esimerkiksi avioliittoa solmittavaksi maallisen viranomaisen edessä, ts. siviiliavioliittoa, ensimmäiset muillekin uskontokunnille vihkimisoikeutta.

Uskonnonvapauden parantamista myös vastustettiin voimakkaasti. Vuoden 1882 valtiopäivillä eriuskolaislaki kaatui pappis- ja talonpoikaissäädyn vastustukseen. Näihin aikoihin todettiin myös ääneen joissakin yhteyk-

sisä, että vuoden 1869 lain määräys kirkosta eroamisen sallimiseksi meni liian pitkälle. Loppujen lopuksi laki saatiin säädettyä, ja perusratkaisuksi tuli nimenomaan uskontokuntien lisääminen maallisemman lainsäädännön sijaan.

Vuoden 1889 eriuskolaislaki

Eriuskolaislaki 1889 oli virallisesti "Asetus niistä kristityistä uskontokunnista Suomenmaassa, jotka ovat muuta protestanttista uskonoppia kuin evankelis-lutherilaista". Laki koski siis vain protestantisia vähemmistöjä eikä esimerkiksi katolisia, uskontokuntien ulkopuolelle jäämisestä puhumattakaan. Käytännössä vain kaksi ryhmää rekisteröityi lain perusteella: metodistit ja baptistit[5].

Laki luetteli vielä melko tiukat ehdot vähemmistöuskonnoille. Eroaminen luterilaisesta kirkosta vaati kahden kuukauden harkinta-ajan, ja eroajan tuli olla 21-vuotias sekä saanut opetusta evankelis-luterilaisesti opista – ei siis saanut ainakaan erota tietämättä mistä eroaa. Eriuskolaiset eivät saaneet järjestää "julkista juhlasaattoa", valtionkirkon jäsenten lapsia ei saanut ottaa heidän kouluhinsa, ja esimerkiksi jumalanpalveluspaikat piti etukäteen ilmoittaa viranomaisille[6].

Valtionkirkkojen asema ja koulujen uskonnonopetus nousi esille jälleen vuosisanan taitteessa. Toisaalta ns. radikaali sivistyneistö ja toisaalta marxilainen työväenliike nousivat. Uskonnonvapautta vaativien kuoron yhtyivät vielä baptistit ja teosofit. Tunnetuin tuon ajan paperi on Forssan kokouksen 1903 sosiaalidemokraattinen julistus: "Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottava yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus

Huoneentaulu Vapaa-ajattelijain liiton toimistolla.

on poistettava kouluista.”[2],

Valtion ja kirkon ero ei toteutunut, mutta nyt lähinnä uskonnottomat pakottivat valtion säätämään lakeja jotka laajensivat uskonnonvapautta. Jotkut elivät tahallisesti ”susipareina” ja kieltäytyivät kirkkohäistä, jolloin heidät tuomittiin avioliittoon silloisen lain nojalla. Myöhemmin jätettiin lapsia kastamatta ja siis pois kirkonkirjoista, ja tämän väestökirjanpidollisen ongelman ratkaisuksi syntyi siviilirekisteri vuoden 1918 alusta. Muodollinen ehtoollispakko oli poistunut jo aiemmin.

1918 annettiin laki, jolla juutalaiset eli ”mooseksensuskoiset” saivat kansalaisoikeudet. Ei-kristitylle ryhmälle tuli nyt ensimmäistä kertaa oikeus todistaa oikeudessa.

Vuosisadan vaihteen vaatimukset kirkon ja valtion täydellisestä erosta olivat aikaansa nähden rajuja. Toisaalta muita rajuja muutoksia tapahtui, kansanedustuslaitoskin muuttui lähes Euroopan van-

hoillisimmasta maanosan nyky-aikaisimpaan. Ranskassa vuonna 1905 kirkko ja valtio erosivat, ja sama olisi voinut tapahtua Suomessakin.

1923: vihdoinkin uskonnonvapaus!

Kansalaissota muutti asenteita, ja valtion ja kirkon todellinen ero jäi toteutumatta. Uskonnonvapauslaki kuitenkin säädettiin 1923, ja nyt uskonnollisten yhdyskuntien perustamista ei enää rajattu kristillisen opin mukaisesti. Myös uskontokuntien ulkopuolelle sai jäädä.

Vanhan hengen mukaisia rajoituksia uskonnonvapaudelle jäi edelleen. Uskontokunnat eivät esimerkiksi saaneet omistaa muuta kiinteää omaisuutta kuin omat toimitilansa, ja valtioneuvostolle jäi mahdollisuus tarkastuttaa uskontokuntia. Myös eroamisen harkinta-aika jäi, tosin se lyheni kahdesta yhteen kuukauteen.

Uskonnonvapaus suppeassa merkityksessä oltiin nyt saatu:

uusua uskontokuntia sai perustaa vapaasti, ja uskontokunnasta toiseen siirtyä ilman suuria rajoituksia. Hallitusmuoto takasi uskonnonvapauden.

Käytännössä tilanne ei ollut noinkaan hyvä. Kirkosta eronneita pidettiin epäilyttävinä eikä esimerkiksi mielellään otettu töihin.

1930-luvun puolivälissä alkoi syntyä siviilirekisteriyhdistyksiä ja pian myös valtakunnallinen liitto, jotka olivat uskontokriittisiä ja uskonnonvastaisia. Näiden johdossa oli Tampereen yhdistys, joka lakkautettiin 1939 oikeuden päätöksellä[12]. Lakkautuspäätöksen taustalla oli todennäköisesti kuitenkin yhtä paljon poliittisia kuin uskonnollisia syitä: yhdistyksiä epäiltiin kommunistisiksi.

Uskonnonvapauden eteneminen tästä on tarkoittanut lähinnä kirkon ja valtion hidasta erkaantumista toisistaan. Suurin yksittäinen muutos oli 1944, jolloin perustettiin

kirkkohallitus joka otti hoitaakseen ennen valtioneuvostolle kuuluneita tehtäviä. Vuoden 1964 kirkkolaki sisälsi silti edelleen määräyksen ”kirkon ylin hallitus koko maassa on valtakunnan hallituksen asia”. Vuonna 1994 astui voimaan nyt voimassaoleva kirkkolaki. Suurin osa pykälistä siirtyi kirkon sisäiseen päätäntävaltaan, kirkkojärjestykseen.[4] Samalla kaikki kansanedustajat pääsivät päättämään kirkkolaista, aiemmin vain kirkkoon kuuluneilla oli ollut äänioikeus kirkkolakia käsiteltäessä.

Aivan viime vuosinakin on muutoksia tapahtunut. Korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus eivät enää lähetä edustajaa kirkolliskokoukseen (alkaen 1996)[14], tuomiokapitulien menot on siirretty kirkon itsensä kustannettavaksi (1997)[15], piispanvaalin vahvistaminen jäänyt pois presidentin tehtävistä (2000)[3] ja rukouspäiväjulistuksesta ei enää tehdä päätöstä valtioneuvoston yleisistunnossa eikä sitä julkaista säädöskokoelmassa (2004)[13].

Muista muutoksista olennaisin on ehkä uusi elämäkatsomustieto -oppiaine, joka 1985 korvasi uskontojen historia ja siveysoppi -nimisen aineen.

Kaikki muutokset eivät ole olleet positiivisia. Kun kunnallinen päivähoito luotiin päivähoitolaililla 1973, ei uskonnosta puhuttu mitään. Kymmenen vuoden kändenväennön jälkeen 1983 lakiin lisättiin päiväkodin tavoitteeksi ”tukea lapsen uskonnollista kasvatusta”, ja käytännössä eikristittyjen vanhempien on nyt erikseen huolehdittava vapautuksen saamisesta.

Vuonna 2003 uskonnonvapauslaki uudistui kokonaan. Käytännössä muutokset jäivät kuitenkin vähäisiksi. Uskontokunnista eroaminen sallittiin kirjeitse, uskontokuntien autonomia lisääntyi vähän ja joitakin kuolleiksi kirjaimiksi jääneitä pykäläiä kumottiin. Katso tarkemmin erillinen artikkeli Uskonnonvapauslain muutokset 2003.

Tulevaisuus?

Kehityssuuntia voidaan nähdä kaksi: lisää oikeuksia kaikille uskonnoille ja muillekin katsomuksellisille ryhmille, tai valtionkirkkojen aseman purku. Nämä voivat toteutua myös osin rinnakkain.

Viitteet:

1. Teksti löytyy kaikista hallitusmuodoista vuodesta 1634 alkaen. Ks. esim. vuoden 1772 hallitusmuoto kokonaisuudessaan.
2. *Forssan kokouksen 1903 julistus*. Lue kokonaisuudessaan.
3. Ks. Alkuperäinen kirkkolaki 1054/1993, 18 luvun § 4 ja muutos vuonna 2000.
4. Evlut kirkon WWW-sivun teksti *Kirkon ja valtion suhteet Suomessa*.
5. Eino Murtorinne: *Taistelu uskonnonvapaudesta suurlakon jälkeisinä vuosina*, 1960.
6. Sivustolla on eriuskolaislaki kokonaisuudessaan.
7. Esim. Suomen vapaan kristillisyyden neuvoston kirjelmä *Yhteisöverotulot on jaettava oikeudenmukaisesti*.
8. Kirkosta eronneita on ollut joka vuosi enemmän kuin liittyneitä vuodesta 1965 alkaen. Eroamisenemmyys vuodesta 2000 alkaen on ollut 2346, 3475 ja 5700, uuden uskonnonvapauslain tultua voimaan 2003 jo 16834. Tiedot saa esim. Kirkon tutkimuskeskuksen uutisesta.
9. Ks. esim. Vapaa-ajattelijain liiton lausunto uskonnonvapauslakikomitean mietintöön.
10. Pietismin juurista ks. *RaamattuNET* -artikkeli, tulosta Suomeen ks. artikkeli *Johan Siira - Oululainen radikaali 1730-luvun alussa*
11. *Histdoc.net* sisältää kokonaisuudessaan hallitsijanvakuutuksen.
12. Ks. Pakanasanomien historiasarja numerosta 3/2003 alkaen, erityisesti osa *Siviilirekisteriyhdistyksen loppu*.
13. Hallituksen esitys 147/2003, Eduskunnan istuntopöytäkirja 113/2003.
14. Hallituksen esitys 45/1995, Eduskunnan istuntopöytäkirja 45/1995.
15. Hallituksen esitys 139/1996, Eduskunnan istuntopöytäkirja 137/1996.

Käytännön esimerkki tästä on valtionkirkkojen saama yhteisövero-osuus. On vaadittu toisaalta tämän tukimuodon lopettamista[9], toisaalta taas ainakin pienemmät kristilliset uskontokunnat ovat esittäneet sen jakamista valtionkirkkojen lisäksi muille uskontokunnille[7].

Näköpiirissä on ainakin suuremmasta valtionkirkosta eroamisen jatkuminen[8], yleinen maallistuminen ja maahanmuuttajien mukana tulevien uskontojen vaikutus. EU-jäsenyyden myötä Suomikin on osamontaa eri uskontoa edustavaa unionia.

Uskonnon opetus kullekin vakaumusryhmälle erikseen tulee melko kalliiksi, jos suurimmassa osassa kouluja on usean eri

uskonnon ryhmä ja vielä elämäntietämättömyyden ryhmä. On todennäköistä että uskonnon opetuksesta ei haluta luopua, ja tämä luo paineita kohti yhtä vakaumuksia käsittelevää oppiainetta. Ruotsin kokemukset eivät ole hyviä, joten asiaa tullessaan myös vastustamaan.

EU:n perustuslain ehdotus ei ole muuttamassa tilannetta, vaan valtionkirkkojen asema jätetään kunkin jäsenvaltion sisäiseksi asiaksi. Mielenkiintoisempi on maininta, jonka mukaan "Unioni kunnioittaa myös elämäntietämättömyksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa." Uskonnonvapaudesta siirryttäen siis kohti laajempaa vakaumuksenvapautta. ●

KÄÄNNÖSUUTUUS!

Julian Baggini **ATEISMI** Lyhyt johdanto

Ateismi – lyhyt johdanto, on ateismin perusteos, jossa kirjoittaja Julian Baggini ryhtyy poistamaan myyttejä, jotka ympäröivät ateismia, ja hän osoittaa, että elämä ilman uskonnollista uskoa voi olla myönteistä, mielekästä ja moraalista. Kirja on tarkoitettu joukolle erilaisia lukijoita, erityisesti ateisteille, jotka haluavat järjestelmällisesti puolustaa ja selittää käsityksiään, mutta myös agnostikoille, jotka saattavat ajatella sittenkin olevansa ateisteja, ja myös niille uskovaisille, jotka haluavat tosissaan ymmärtää, mitä ateismi on.

Kirjaa voi tilata Kustannus Oy Vapaa Ajattelijä Ab:n internetsivuilta www.va-kustannus.fi hintaan 20 euroa + postimaksu.

Nuorennusleikkaus liiton johtoon

Vapaa-ajattelijain liitto piti XXIII liittokokouksensa Järvenpäässä 11.-12.6. Liiton johdossa tapahtui reippaanlainen nuorennusleikkaus, kun puheenjohtajaksi valittiin 31-vuotias Robert Brotherus ja pääsihteeriksi 29-vuotias Jori Mäntysalo. Liittokokouksessa hyväksyttiin myös usean liittokokouksen ajan vireillä ollut liiton sääntöuudistus. Vieraillevana tähtenä kokouksessa esiintyi mm. MEP Esko Seppänen, joka puhui uskonnonvapauden asemasta EU:ssa.

Järvenpään Hotelli Rivoli oli liittokokousviikonloppuna täpösen täynnä. Hotel-lihenkilökunnan tekemän virheen vuoksi osanottajat piti majoittaa Riihimäelle saakka, mistä ei onneksi koitunut liitolle lisäkustannuksia. Alkuhankaluuksien jälkeen kokousviikonloppu sujui niin kuin oli odotettu.

Kokouksen avaajana toimi liittoneuvoston puheenjohtaja **Olavi Korhonen**. Paikalle oli saapunut kaikkiaan 34 hyväksyttyä liittokokousedustajaa ja lukuisia seuraajia eri paikallisyhdistyksistä. Ennen kokouksen avausta kaupunginjohtaja **Erkki Kukkonen** toi kokoukselle Järvenpään kaupungin tervehdyksen.

Kokous järjestäytyi valitsemalla puheenjohtajikseen **Tauno Lehtosen, Veikko Laineen** ja **Anneli Aurejärvi-Karjalaisen** ja sihteerikseen **Erja Sallisen, Anneli Laakosen** ja **Simo Järvisen**. Osa kokoustyöskentelystä päätettiin hajauttaa valiokuntiin, joita oli pohjustettu jo kokoukselle esi-

tetyssä menettelytapasäännössä. Vaalivaliokunta kokoontui Olavi Korhosen ja julkilausumavaliokunta istuvan pääsihteerin **Juha Kukkonen** johdolla.

Suurella salissa pisin keskustelu käytiin kokouksen alkupykäliin sijoitetusta sääntöuudistuksesta, jonka käsittelyä jatkettiin vielä seuraavana päivänä. Yksittäisiä sanamuotoja viilailtiin vielä loppumetreillä, kunnes säännöt viimein hyväksyttiin suurella ääntenemmistöllä.

Toiminnanjohtaja **Paula Vasama** ja järjestösihteerin **Janne Vainio** selvittivät kokoukselle liiton tilinpäätöstä ja toimintakertomusta viime vuodelta. Viimeisen kolmi vuotiskauden todettiin taloudellisista vaikeuksista huolimatta sujuneen nousujohteisesti.

Eroakirkosta.fi -sivusto oli ollut kauden tunnetuin uutuuksia, ja sen lisäksi liitto oli saanut kaksi uutta jäsenyhdistystä (Satakunnan Vapaa-ajattelijat ja Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat). Liiton useat toimihenkilöt olivat näkyneet hyvin julkisuudessa. Muutenkin oli jo alkanut näkyä merkkejä uskonnottomien asioiden etenemisestä. Hautaus-toimilain hyväksyminen uskonnonvapauslain uudistuspaketin yhteydessä oli ollut pieni takaisku, mutta toisaalta esimerkiksi oikeusministeriön käynnistämää selvitystyötä katsomusyhteisöjen vihkimisoikeudesta voitiin pitää merkittävänä katsomusten tasa-arvoa lisäävänä aloitteena.

Välillä esitelmöi liittokokouksen kutsuvieras MEP **Esko Seppänen**, jolle Tauno Lehtonen ojensi liiton pöytäviirin. Seppänen kiitti todeten saaneensa viimeksi pöytäviirin "vihainen työväenyhdistys" -nimiseltä

järjestöltä. Myöhemmin lauantai-iltana paikallinen artisti **Heikki Lund** esiintyi kitaran kanssa lausuen runomittaa ja laulaen.

Liittokokousaloitteista pisti silmään **Hannu Raitasen** Turun vapaa-ajattelijoiden nimissä laatima esitys *Lallin kirves* -tunnustuspalkinnosta "ristinopin levittämisen 850-juhlavuoden kunniaksi", joka jaettaisiin ansiokkaasta työstä katsomusvapauden heikentämiseksi. Järvenpään vapaa-ajattelijat olivat tehneet aloitteen, että liitto ryhtyisi ajamaan uskonnonvapausasia-miehen viran perustamista. Liittokokous päätti huomioida tämän yhdessä kolmesta julkilausumastaan, jossa vaadittiin vähemmistövaltuutetun viran laajentamista koskemaan myös katsomuksellisia vähemmistöjä.

Kaksi muuta julkilausumaa käsittelivät julkisomisteisten tiedotusvälineitten ja valtioneuvoston puolueettomuutta katsomuksellisissa kysymyksissä. Ensin mainitussa vaadittiin yhdenvertaisuuteen vedoten, että uudistettavaan yleisradiolakiin ei voida ottaa säädöksiä, jotka sallisivat tunnustuksellisten ja julistavien uskonnollisten ohjelmien lähettämisen. Jälkimmäisessä vaadittiin, että valtioneuvoston tulee pidättäytyä virallisista edustuksista kirkon toiminnassa. Julkilausumien tekstit löytyvät liiton sivustolta linkissä http://www.vapaa-ajattelijat.fi/kannanottoja/XXII_liittokokous.html.

Esko Seppänen (vas.) ja Tauno Lehtonen.

johtaja **Erkki Hartikainen** ja istuva pääsihteeri Juha Kukkonen olivat molemmat vetäytyneet vapaaehtoisesti tehdäkseen tilaa nuoremmille. Neuvottelutuloksena saatiin liiton johdolle tasapuolisempi kokoonpano eri jäsenyhdistyksistä.

Valiokunnan yksimieliset esitykset hyväksyttiin suuressa salissa muutoksitta. Puheenjohtajasta ja pääsihteeristä tosin äänestettiin, mutta alustavat esitykset voittivat kirrkaasti. Puheenjohtajan vaalissa **Robert Brotherus** voitti Janne Vainion äänin 26-8 ja pääsihteerinvaalissa **Jori Mäntysalo** voitti **Eino Huotarin** äänin 23-10. Puheenjohtaja Brotherus, joka ei ulkomaanmatkan vuoksi ollut päässyt paikalle, oli jättänyt kiitospuheen luettavaksi valintansa johdosta.

Vaalitulosta ei sikäli voinut pitää dramaattisena, että pääsihteeri- ja puheenjohtajaehdokkaiden välillä oli asiakysymyksissä lähinnä painotuseroja. Vastaehdokkaat olivat jo ennen kokousta laatineet yhteisiä julistuksia liiton kehittämistä ja katseen suuntaamisesta tulevaisuuteen menneisyyden sijasta. Liittokokouksen valinnoissa kyse oli tältä osin paljolti siitä, millaista osaamista ja millaisia henkilökohtaisia taipumuksia pidettiin parhaiten sopivana liiton edustus- ja luottamustehtäviin.

Liittovaltuuston puheenjohtajaksi valittiin odotetusti uudelleen Olavi Korhonen, jolla oli ol-

Suuressa salissa oltiin väliin vakavana.

lut merkittävä osuus sekä liiton sääntöjen uudistamisessa että sovun saamisessa nyt pidettyyn liittokokoukseen.

Liittohallitus piti valintansa jälkeen 12.6. järjestäytymiskokouksen, joka uusittiin kokousteknisistä syistä vielä 7.7. Liittohallitus kokoontuu seuraavan kerran heinä-elokuun taitteessa. ●

Kirkkojen lobbauksen epäonnistui

Europarlamentaarikko **Esko Seppänen** (kuva oik.) vieraili Vapaa-ajattelijain liiton liittokokouksessa lauantaipäivänä 11.6. esitelmöimässä EU:n vaikutuksista uskonnonvapautteen. Aiheena oli erityisesti perustuslakihanke, joka Seppäsen mukaan oli jo "ruumis jota ei ole vielä haudattu." Syynä oli perustuslakiesityksen kaatuminen Ranskan ja Hollannin kansainvälistä suhteissa.

Varsinkin katolisella kirkolla on väitetty olevan vaikutusvaltaa EU-tasolla, mutta eurooppalaisten suhtautuminen kirkkojen taholta tulevaan lobbaukseen on Seppäsen mukaan nihkeää. Hän viittasi uutistoimisto AP:n kymmenessä eri maassa teettämään tutkimukseen kansalaisten uskontosuhteista.

Esimerkiksi Ranskassa, jossa 19 % väestöstä on ateisteja, peräti 85 % vastustaa uskontokuntien puuttumista lainsäädäntötyöhön. Kirkkojen lobbaukseen suhtaudutaan myönteisemmin USA:ssa, jossa vain 2 % väestöstä ilmoittaa olevansa ateisteja. Eurooppalaisille uskonto oli tutkimuksen mukaan yksityisasia enemmän kuin amerikkalaisille, joille on olemassa eräänlainen kollektiivinen jumala.

Vatikaani ei onnistunut pyrkimyksissä ajaa perustuslakiin jumalan nimeä ja juutalais-kristillistä perinnettä lain perustaksi. Mainintoja oli yritetty tunkea vielä perustuslain johdantoon sen jälkeen, kun oli jo selvinnyt ettei niitä saada itse lakitekstiin. Vaatimuksia olivat tukeneet etenkin Irlanti, Puola, Italia ja Espanja, mutta perustuslain viimeinen versio oli suhteellisen uskontoneutraali. Uskonnonvapaus ja uskontoja koskevan syrjinnän kieltö oli kirjattu mukaan.

Seppäsen mukaan perustuslakiesitys oli katsomusasioiden osalta "kohtuullisen liberaali" ja sen olisi voinut jopa hyväksyä. Syyt, joiden vuoksi hän oli vastustanut perustuslakia, olivat toisaalla. Kyseessä oli hänen mielestään "ympäripyöreä uusliberalistinen uskontunustus" jota yritettiin sanella yhäältä käsin.

Hollannissa kylläkin eräät ääriuskovaisryhmät äänestivät perustuslakia vastaan, koska jumalan nimeä ei siinä mainittu – mutta muuten uskonto ei Seppäsen arvion mukaan juurikaan tulokseen vaikuttanut. Ranskassa perustuslaki kaatui hänen mukaansa lähinnä vasemmistolaisten vastustuksen vuoksi. ■

Liitto sai uudet säännöt

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n liittokokous hyväksyi liiton sääntöjen kokonaisuudistuksen Järvenpäässä 12.6.2005. Liiton sääntöjen uudistaminen oli ollut vireillä jo usean liittokokouksen ajan. Vihdoin loppuvuodesta 2003 koottiin sääntötyöryhmä valmistelemaan esitystä liiton sääntöjen muuttamiseksi.

Sääntötyöryhmän puheenjohtajana toimi liittoneuvoston pj **Olavi Korhonen** ja sihteerinä liiton järjestösihteerinä **Janne Vainio**. Työryhmän muina jäseninä toimivat liittohallituksen jäsenet **Eino Huotari**, **Tauno Lehtonen** ja **Heljä Pekkalin**. Työryhmän lisäksi sääntöluonnosta oli käsitelty jäsenyhdistyksissä sekä liittohallituksessa.

Nimi myös saameksi

Uusissa säännöissä on ensi kertaa liiton nimi myös saameksi: *Friijajurddasëaddjiid lihttu rs*. Asiasta käytiin kovaa kädenvääntöä loppumetreillä, jonka jälkeen sääntöuudistus viimein hyväksyttiin äänin 27-7.

2 §:n mukaan *liitto on uskonnottomien ja uskontokuntiin kuulumattomien henkilöiden muodostamien rekisteröityjen yhdistysten keskusjärjestö. Se on poliittisesti sitoutumaton ja ajaa uskonnottomien etuja, oikeuksia ja oikeusurvaa sekä edistää uskontotoman todellisuuskäsityksen leviämistä.*

Janne Vainio

Liiton edustamia katso-
musnimikkeitä on laajennettu
aikaisemmasta (ateistit, hu-
manistit ja vapaa-ajattelijat).
Uusissa säännöissä tode-
taan, että *katsomuseroja voi
olla myös vapaa-ajattelijoilla,
ateisteilla, rationalisteilla, hu-
manisteilla ja agnostikoilla.*
Liiton tavoitteiksi mainitaan
*kriittisyydenlisääminen us-
kontoja kohtaan, lainsäädän-
nöllisin muutoksin valtiokirk-
kojärjestelmän purkamisen,
ja uskonnonopetuksen poista-
minen kouluista, päivähoidos-
ta sekä valtion yliopistoista.*

Pykälien määrä väheni

Suuri osa sääntömuutoksista
oli lähinnä teknisiä korjauksia.
Niihin kuului mm. 2 §:n mai-
ninta, että liitto *omistaa ja hal-
litsee toimintaansa varten tar-
peellista kiinteätä ja irtainta
omaisuutta* (aikaisemmin lii-
ton harjoittama sijoitustoimin-
ta oli ollut sääntöjen puolesta
juridisesti tyhjän päällä). Kai-
kenkaikkiaan pykälien määrä
väheni kolmestakymmenestä-
neljästä yhdeksääntoista.

Oleellisia muutoksia tehtiin
liiton johdon kokoonpanoon. 3
§:n mukaan *liiton toimielimet
ovat liittokokous, liittovaltuus-
to* (aiemman liittoneuvoston
sijasta) *ja liittohallitus.*

Liittovaltuuston ja liittohal-
lituksen välinen tehtäväjako on
sama kuin liittoneuvoston ja
liittohallituksen tähän asti: lii-
tohallitus johtaa käytännön toi-
mintaa ja liittovaltuuston teh-
tävänä on hyväksyä toiminta-
suunnitelmat ja tilinpäätökset.
Merkittävä uudistus sen sijaan
on, että jokaisella liittohallituk-
sen jäsenellä (puheenjohta-
jaa ja pääsihteeriä lukuun ot-
tamatta) on oma henkilökoh-
tainen varajäsenensä, joka

kutsutaan paikalle vain tarvit-
taessa. Hallitustyöskentelys-
sä ei siis enää tarvitse heittää
kruunua ja klaavaa siitä, kuka
paikalla olevista varajäsenis-
tä on äänivaltainen; samalla
säästyy myös matkakuluja.

Myös liittovaltuuston pu-
heenjohtaja valitaan 8 §:n mu-
kaan vaaleilla liittokokoukses-
sa, kun aikaisemmin liittoneu-
vosto valitsi puheenjohtajan
keskuudestaan. 9 §:n mukaan
liittovaltuusto valitsee nyt kes-
kuudestaan varapuheenjohta-
jan. Valtuuston ja hallituksen
välistä yhteistyötä vahvistettiin
kirjaamalla 11 §:ään liittoval-
tuuston puheenjohtajalle puhe-
ja esitysoikeus liittohal-
lituksen kokouksissa.

Liiton työntekijöillä ei enää
uusien sääntöjen mukaan ole
automaattisesti läsnäolo-,
puhe- ja esitysoikeutta. Toi-
saalta nimenkirjoitusvaltuuk-
sia muutettiin joustavammiksi
siten, että myös palkattu toi-
mihenkilö voidaan määrätä ni-
menkirjoittajaksi. 13 §:n mu-
kaan *liiton nimen kirjoittavat
liiton puheenjohtaja tai vara-
puheenjohtaja yhdessä pää-
sihteerin tai hallituksen mää-
räämään henkilön kanssa.*

Nukkuminen ei enää kannata

Liittovaltuustoon voi edelleen
valittaa, mikäli liitosta erotettu
jäsenyhdistys katsoo tulleen-
sa erotetuksi väärin perustein.
Uutta on, että valtuustolta voi
4 §:n mukaan hakea muutos-
ta myös silloin, jos liittohallit-
us on hylännyt liiton jäseneksi
hakeneen yhdistyksen jäsen-
hakemuksen.

Erottamisperusteet selke-
nivät 'nukkuvien' yhdistysten
osalta. Tästä lähtien liittohal-
litus voi 5 §:n mukaan katsoa
yhdistyksen eronneeksi liitos-

ta, jollei liittomaksuja ole
maksettu kolmena perättäise-
nä vuotena. Myös eri jäsen-
luokista (A- ja B-jäsenet) käy-
ty vuosikymmenien kiista jäi
historiaan; 6 §:n mukaan *lii-
tolla on yksi jäsenmaksuluok-
ka ja yhdistykset tilittävät jo-
kaiselta maksaneelta jäse-
neltä saman liittomaksun.*

Jäsenmaksutilitysten vuo-
sittainen määräaika muuttui.
Tästä eteenpäin jäsenyhdis-
tykset tilittävät liittomaksun lii-
tolle vuosittain seuraavan
vuoden tammikuun loppuun
mennessä – eli seuraavan
kerran tammikuun 2006 lop-
puun mennessä.

Paarmalle ei äänivaltaa

Vastoin sääntötyöryhmän ai-
kaisempia kaavailuja liiton jä-
senyhdistyksien edustussuh-
teet liittokokouksissa säilyivät
ennallaan. Jäsenyhdistys saa
edelleen yhden edustajan jo-
kaiselta alkavalta sadalta jä-
seneltään aina kuuteen liitto-
kokousedustajaan saakka. 7
§:ään kirjattiin kuitenkin rajoi-
tus, että *yhdistystä voi liitto-
kokouksessa edustaa vain
sen yhdistyksen jäsen.* **Juk-
ka Parma** ei siis enää pää-
se Vapaa-ajattelijain liiton lii-
tokokousedustajaksi.

Koska säännöt oli ennakkotarkastettu PRH:n yhdistysre-
kisterissä, niitä voitiin soveltaa
välittömästi niiden tultua hyväk-
sytyksi siltä osin kuin pykäliin
ei enää tullut muutoksia. Sen
vuoksi uusi liittohallitus ja lii-
tovaltuusto voitiin jo valita uusi-
en sääntöjen mukaisesti.

Sääntöjen tuleva korjailu
tehtiin myös helpommaksi. Ai-
kaisemman 3/4:n määrä-
enemmistön sijaan sääntöjä
voidaan nyt muuttaa jo 2/3:n
määräenemmistöllä. ■

Imagonrakennusta ja kärsivällisyyttä

Maailma on sellainen kuin se on. Maailmaa voi muuttaa tai ainakin yrittää, mutta ensin maailma pitää hyväksyä. Maa kiertää aurinkoa, emmekä me vapaa-ajattelijoina voi sulkea silmiämme ja väittää että päinvastoin aurinko kiertää maata. SDP ja Keskusta ovat maan suurimmat puolueet, pidimme siitä tai emme. Taivas on sininen, vaikka ehkä punainen olisi kauniimpi.

Myös yhteiskunnassa on tosiasioita, jotka on hyväksyttävä. Eräs näistä on muutoksen hitaus: on turha toivoa että kirkko kaatuisi jo ensi vuonna. Toivoa antaa se tosiseikka, että yhteiskunta kyllä muuttuu jatkuvasti.

Tärkein hyväksyttävä asia, joka meiltä vapaa-ajatteliijoilta tuntuu unohtuneen, on ihmisen toiminta. Kuvittelemme ehkä, että totuus lyö itsensä aina läpi, ja silloin kuvittelemme ihmiset liian mekaanisiksi. Tämä ajatus on hylättävä!

Automarkkinoilla ei aina menesty paras auto, vaan paras markkinoija. Videostandardiksi 70-luvulla päätyi VHS eikä teknisesti parempi betavideo; esimerkkein luetteloa ei tarvitse jatkaa. Katse on siis suunnattava markkinointiin, tietoiseen imagon rakentamiseen.

Emme hylkää uskontokritiikkiä emmekä valtionkirkon kritiikkiä. Emme jousta liiton tavoitteista: Kulttuuriohjelman mukaisesti edelleen tavoittelemme katsomusten täyttä tasa-arvoa ja ateismin yhä suurempaa kannatusta. Sanomamme on edelleen oltava totuudenmukainen, tiivis ja tarvittaessa kärjekäskin.

Hylkäämme ajatuksen jonka mukaan tämä riittäisi yksinään. Sanoman on oltava paitsi totta, myös puettu asialliseen, luettavaan, joskus viihdyttäväänkin muotoon. Teksti jota nyt luet on tärkeää – mutta jo pelkkä paperi jolle se on painettu vaikuttaa vähäiseltä osaltaan. Kaikessa toiminnassa pitää aina muistaa miltä se näyttää, ja nimenomaan miltä se näyttää suuren yleisön silmissä.

Emme siis ehdota mitään pois otettavaksi. Ehdotamme jotain lisää: tietoista imagon rakentamista.

Ajatus ei varmaankaan miellytä kaikkia. Maailma voisi olla sellainen, jossa ihmiset vain lukisivat perustelut jumaluuksien olemassaolon puolesta ja niitä vastaan, ja tekisivät sitten rationaalisen päätöksen. Mutta tämä meidän maailmamme ei satu sellainen olemaan. On yhtä väärin sulkea tältä silmänsä kuin väittää aurin gon kiertävän maata.

Jori Mäntysalo
pääsihteer

uusi liittohallitus

Heljä Pekkalin

Kuusankoski

• **Ikä:** 52 vuotta.

• **Koulutus:** viimeisin tutkinto Kansainvälinen sihteeri/assistentti Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa v. 2001. Sitä ennen atk-operaattori, ravintolan esimiestutkinto (baarimestari) Kuopion ravintolakoulusta.

• **Ammatti:** työssä käytöntarkkailijana Kymi-yhtiöllä, Serlachiuksella ja Amerplastilla. Ravintolalalla tarjoilijana, baarimestarina ja hovimestarina sekä aviomiehen yrityksessä yli 10 v. vastaavana hoitajana.

Myös oma majoitus- ja ravintola-alan yritys Kuopiossa. Tällä hetkellä työtön, viimeksi toimistonhoitajana Kuusankoskella.

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja 8 vuotta. Liittohallituksen varajäsen 2002-2005.

Liityin aikoinaan vapaa-ajattelijoihin siksi, että se oli ainoa järjestö, joka seisoikin teeman "kirkko eroon valtiosta" takana. Edelleenkin em. teema on minulle tärkeä, mutta myös liiton muuttaminen toimivaksi kansalaisjärjestöksi, johon asiasta kiinnostuneilla on helppo tulla, on mielestäni tärkeää. Siivilliseremoniat häistä hautajaisiin ovat myös aihe, jonka kehittelyyn ja tunnetuksi tekemiseen haluan osallistua.

• **Perhesuhteet:** perheeseen kuuluvat kaksi tytärtä, kevään ylioppilas Reetta ja Kuusaan lukiossa opiskeleva Senja. Myös kissat Liiru ja Manta kuuluvat perhekuvioiden.

• **Henkilökohtainen varajäsen:**

Juha Toivonen (Forssa)

Erja Sallinen

Rauma

• **Ikä:** 50-vuotias.

• **Koulutus:** luokanopettaja/kasvatustieteen maisteri.

• **Ammatti:** työttömänä kevästä 2003, sitä ennen opettajana yhtäjaksoisesti n. 5 vuotta. Aiemmin opintoja toimistoalalta, ja alan töissä 12 vuotta.

• **Perhesuhteet:** naimisissa, aviomies Jari. Lapsia kaksi aikuista omista talouksissaan asuvaa poikaa Juri ja Lari. Perheeseen kuuluvat myös yksitoista kissaa ja yksi koira.

Liittynyt Vapaa-ajattelijoihin ensimmäisen kerran 1972. Uudelleen jäseneksi 1990-luvun alkupuolella ja 2003 lukien Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry:n sihteerinä. Tavoitteena opiskella siviilijuhlien puhujaksi.

• **Harrastukset:** vapaa-ajattelun lisäksi kissat, lukeminen, sukututkimus ja käsityöt.

• **Henkilökohtainen varajäsen:**

Henri Vilenius (Järvenpää)

Eino Huotari

Karkkila

• **Ikä:** 50 v, merkkipäiviä juhlittiin viime syksynä vauhdikkaasti, kiitos mukana olleille vapareille.

• **Ammatti:** peruskoulun lehtori, yläkoulun matematiikan aineiden ja elämäntiedon opettaja

• **Perhesuhteet:** sinkku,

mutta edelleen haku päällä.

Tulin mukaan uskonnottomaan ajatusmaailmaan opiskeluaikoina, jolloin 70-luvulla erosiin kirkosta. -82 aloin opettaa Karkkilassa uskontojen historiaa ja siveysoppia ja tein työtäni yhdessä Karkkilan va:n kanssa. Vielä en kuitenkaan liittynyt jäseneksi, koska asuin pääkaupunkiseudulla. Kun muutin reilun vuoden kuluttua Karkkilaan liityin myös yhdistyksen jäseneksi. Sen jälkeen olen ollut mukana Karkkilan yhdistyksen johtokunnassa. Viimeiset 12 vuotta liittohallituksen jäsenenä.

Tavoitteena vapaa-ajattelijoiden saada uskonnon maailmankatsomus suomalaisten enemmistökatsomukseksi. Sen välityksellä myös eduskunta aikanaan kypsyy kirkon ja valtion eroon. Uskonnottomista seremonioista eri elämäntilanteisiin täytyy tehdä luonnollinen vaihtoehto niin, että ihmiset valitsevat ne ennen kirkon seremonioita.

Vaparien lisäksi toiminut mm. FETO:ssa sen koko historian ajan eli 20 vuotta ensin puheenjohtajana, sittemmin varapuheenjohtajana ja nyt sihteerinäkin. Sivussa olen ollut perustamassa Prometheus-leirejä Suomeen ja toiminut aktiivisesti Protussa ja sen saamisessa IHEYO:n (kansainvälisen nuorten humanistien liiton) jäseneksi.

uusi liittohallitus

- **Harrastukset:** harrastelen matkustelua silloin, kun rahavarat sen sallivat ja muutoin erilaisia loogisia tehtäviä ja lukemista.
- **Kotisivu:** www.huotari.fi
- **Henkilökohtainen varajäsen:** Esa Ylikoski (Helsinki)

Petri Karisma

Tampere

- **Ikä:** 38 v (kuvas- sa Doris-koiran kanssa)
- **Koulutus:** DI, tuotantotalous.
- **Ammatti:** päällikkö- ja esimiestason tehtäviä, nykyisin hakee uutta suuntaa elämälle.
- **Perhesuhteet:** avoliitto.

Tampereen vapaa-ajattelijoiden jäsen vuodesta 2002, VPJ 2003-2004. Pakanasanomat -lehden päätoimittaja v:n 2002 lopulta. *Eroakirkosta.fi*:n toinen tekijä ja nykyinen tiedottaja.

Tärkeimpänä asiana tällähetkellä pidän liiton julkisuuskuvan kohentamisista ja näkyvyyden lisäämistä. Tulevaisuuden haasteista suurin on tekemisen meiningin löytäminen koko liiton tasolla. Mikäli onnistumme saamaan julkisuutta asiallemme ja aktivoimaan jäsenistömme, niin onnistumme aivan varmaan tavoitteidemme ajamisessa.

- **Harrastukset:** ruuanlaitto, musiikin kuuntelu ja lukeminen.
- **Kotisivu:** www.petrikarisma.net
- **Henkilökohtainen varajäsen:** Marko Koivuniemi (Jyväskylä)

Aki Räisänen

Kajaani

- **Ikä:** 51-vuotias.
- **Koulutus:** seitsemästä oppiaineesta arvosa- noja suorittanut HuK eli kesken gradunteon töihinrepäisty melkein-maisteri.
- **Ammatti:** toimittaja/toimitussihteeri Pohjois-Suomen vasemmistolehti *Kansan Tahdossa* Oulussa. Leipätoitää päätoimisesti tiedotusala-

la vuodesta 1983, Oulun Ylioppilaslehden päätoimittajan pestistä aloittaen. Työuraa Kansan Tahdossa pian 20 vuotta, välillä vuosi ulkoasiainministeriön virkamiehenä eli Kainuun Eurooppa-tiedottajana ja tovi työttömänäkin, kun ka- enuulainen ei lähde kotimaakunnasta kirveellä- kään. Nykyäänkin vain osaviikko-oululainen.

- **Perhesuhteet:** Kahden asunnon yksin- eläjä, yhteiskunnallinen moniottelija 1970-luvulta asti.

Kajaanin kaupunginvaltuutettu, edel- liset 8 vuotta kaupungin kouluista ja kult- tuurista vastanneen lautakunnan pu- heenjohtajana. Vuoden 2005 alusta vielä isommassa tehtävässä koko Kainuun maakunnallisen koulutuslautakunnan puheenjohtajana. Merkittävin valtakunnal- linen tehtävä Kevan valtuuskunnan jäse- nenä.

Kainuun vapaa-ajattelijoiden puheen- johtaja vuodesta 1999. Liittoneuvoston jäsen 1999-2002, liittohallituksen jäsen vuodes- ta 2002 ja varapuheenjohtaja osan viime kau- desta.

Eräs sukulaispariskunta, joilla olin joskus lapsena hoidossa, olivat lestadiolaisen Rauhan- yhdistyksen talonmiehinä. Istuin heidän seurois- saan ja kertovat minun muutaman vuoden ikäi- senä kavunneen seurojen jälkeen saarnastuo- liin ja matkineen puhujaa. Siunailivat, että po- jasta varmaan pappi tulee. Sananjulistaja tuli- kin, joskaan ei ehkä ihan se toivottu.

- **Henkilökohtainen varajäsen:** Marko Lakkala (Oulu)

Jorma Snellman

Karkkila

- **Ikä:** 56-vuotias.
- **Ammatti:** koneistaja.
- **Perhesuhteet:** Asun Meidän Muijan kanssa Karkkilassa lähellä Py- häjärven uimarantaa.

Karkkilan Vapaa- ajattelijat ry:n puheen- johtaja.

Kirkon ja valtion erot- taminen on aiheellista ja järkevää. Kuitenkin sen vastustajia on pal- jon. Siksi Vapaa-ajatte- lijain liiton tulee ajaa asiaa yhteisvoimin.

• **Henkilökohtainen varajäsen:**

Tuula Hara (Kuopio)

Raimo Väisänen

Hamina

• **Ikä:** 67 vuotta.

• **Koulutus:** Merenkulkuopisto 1971, sen jälkeen lukuisia eri kursseja mm. kansanopistossa. Tehnyt tutkielman: *Laiva työpaikkana psyykkisen hyvinvoinnin kannalta* 1985. Myönnettyt pätevyyskirjat: Perämiehen kirjat vv. 1971, 1984, 1989, 1994,

1999 ja 2001. Moottorikoneenhoitajankirja B 1988. Moottorikoneenhoitajankirja 1990. Moottorikoneenhoitajankirja 2001. Perämiehen päällikkötodistukset 1979 ja 1984.

• **Ammatti:** eläkeläinen. Suomen Laivanpäälystöliiton jäsenmatrikelin mukaan lähtenyt merelle 1955 (ms. *Sirius*). Työskennellyt mm. Turun suomenkielisessä merenkulkuoppilaitoksessa opettajana 1979 ja 1984, hälytysvuoropäällikkönä (pelastusristeilijä *Harmaja*), Kansandemokraattisen Raittiusliiton järjestösihteerinä 1985-90. SKDL:n Espoon ja Kauniainen kunnallisjärjestön kunnallissihteerinä 1988. SKP:n Uusmaalaisten piirijärjestön piirisihteerinä 1989-90.

Tavoitteena järjestötoiminnan edistäminen. Kirkko irti valtiosta on edelleen tärkeä tavoite.

• **Henkilökohtainen varajäsen:**

Matti Räsänen (Lappeenranta)

Jori Mäntysalo

pääsihteerinä, Tampere

• **Ikä:** nyt 29 vuotta ja 30 kun lehti ilmestyy.

• **Ammatti ja koulutus:** ammattinörtti. Fil. yo. eli periaatteessa opiskelija; käytännössä laboratorionsinööri tietojenkäsittelytieteiden laitoksella.

• **Perhesuhteet:** vaimo Laura ja lapset Eerika 7 v ja 22.6. syntynyt poika; pojan nimen kerron vasta nimiäisten (16.7.) jälkeen.

Liityin mukaan 1998, päädyin Tampereen yhdistyksen johtokuntaan 1999. Viime liittokauskaudella liittohallituksen varajäsenenä. Olen toinen *eroakirkosta.fi*:n tekijä ja nykyään *uskonnonvapaus.fi*:n webmaster.

Niin kauan kuin kirkosta eroaminen kasvaa, kannattaa keskittyä sen edistämiseen. Kun eroaminen tasaantuu, voi painopisteen siirtää ateismin levittämiseen. Koko ajan pitää ajaa lainsäädännön muutoksia - vaikka miten pieniä - jotka vievät kohti maallista valtiota.

• **Harrastukset:** en omista televisiota, mieluummin luen kirjaa. Käyn mieluummin paistamassa makkaraa metsässä kuin taidemuseossa. Nähdessäni männyn mietin minkälainen polynomi kuvaa sen runkokäyrää, nuotion syytys taas ei aina oikein onnistu. Voisin helposti tehdä lyhimmän ajoreitin etsivän tietokoneohjelman, mutta luonnossa eksyn isossa valintamyymälässäkin.

Robert Brotherus

puheenjohtaja

Helsinki

• **Ikä:** 31 v (kuvassa Ilkka-pojan kanssa)

• **Koulutus:** filosofian lisensiaatti, fysikaalinen ja laskennallinen kemia.

• **Ammatti:** nykyisin ohjelmistosuunnittelijana Nokialla.

• **Perhesuhteet:** eronnut, kaksi lasta (Arttu 5 v ja Ilkka 2 v).

Helsingin vapaa-ajattelijain jäsen vuodesta 1993 (20v), hallituksen jäsen vuodesta 1994. Liiton pääsihteerinä vuosina 1997-1999.

Artikkeleita VA-lehdessä, sekä TV-, radio- ja lehtihaastatteluita.

Vapaa-ajattelussa ateismin perusteet ja uskontokritiikki kiinnostavat minua eniten. Tavoitteenani on, että nuoret maailmankuvaansa pohjivat ihmiset saisivat nykyistä tasapuolisemmin tietoa uskonnottomasta maailmankatsomuksesta ja sen perusteista.

• **Harrastukset:** squash, sähly, lentäminen, moottoripyöräily, ohjelmointi, sukututkimus, tietokonegrafiikka.

• **Kotisivu:** www.brotherus.net

Liittokokousmuistelot ja teuvonneuvo

Johan oli reissu – nimittäin liittomme liittokokous Järvenpäässä. Kaksitoista vuotta oli väliä, kun edellisen kerran olin läsnä. Toki kyllä olin sitten ollut Vaasasta Lahteen välin kaikissa vuosina 1978-1993. Taisin sanoa ääneen, ettei mitään ollut muuttunut kahdessa-toista vuodessa, eräät kasvot vain. Nyt kun muistelen tarkemmin, niin on sittenkin tainnut muuttua aikalailla. On nimittäin ympäristö muuttunut ja jotenkin tuntuivat muutamats tutut ikäänntyneet ja jotkut taas nuortuneet ihan mahottoman uskomattomasti.

Tämä muistelo on sitten vapaasta muistista kirjoitettu ja nimiä ei ole muutettu henkilöiden yksityisyyden suojan takaimiseksi. Kokemukset ovat kyllä sitten minun ikiomia ja jos kunnianloukkauksesta raastuvassa tavataan, niin ottakaa edes kunnan juristi, vaikka lapseni kummisetä asianajajaksi niin saadaan edes oikeudenmukainen asianajo. Niin – nyt sitten jakelen vain ruusuja enkä risuja lainkaan, kun en noista sm-leikeistä tykkää. Ja vielä toinen varoitus sellaiselle, joka on herkkähipiäinen, että tämä kirjoituslaji yrittää olla jotain nokisen pakinan ja dokumentin välimuotoa.

Poissaolijoille

Kaikessa toiminnassa on aina näkymätön taustavoima – nyt ei tainnut olla markkinavoima – mutta menneisyyden kaikuja ja luurankoja kaapeista kummitte-

li. Menin siis Rivoliin tapamaan vanhoja tuttuja, joiden kanssa tuli tehtyä kovaakin työtä erilaisten ihmisoikeuksien puolesta aikanaan. Monet nuoremmat voivat vain haaveilla tekevänsä saman, sillä heillä taitaa olla vasta ikää sen verran, kuin jotkut ovat jo tehneet jutskoja. Eikä ilman tuloksia.

Olisin halunnut nähdä lapsuuden arja-tädin tapaan peilistä (henkilöt eivät ole missään tärkeysjärjestyksessä, joten siitä ainakaan ei kenenkään pidä loukkaantua, muistini alkaa jo onneksi pätkiä ;-):

- Erkin, koska hänen kanssaan oli kansainvälisten suhteiden alalla paljon duunia, eikä sitä tuolloin oikein hyväksi katsottu. Oli muitakin juttuja, joista viisaasti vaietaan – ei vaihtolupausten takia vaan ihan vain muuten kestääksemme loppuun saakka.

- Lassen, koska hänen kanssa kallisteltiin moni asia. Monet reissut tehtiin ja erilaisia käänköksiä, muttei sentään takinkääntämisiä. Hänet vielä näen muualla uudelleen – en taivaassa vaan maan päällä.

- Kimmon, jonka kanssa Waskiassa otettiin ja hän sitten otti leipätyökseen uskomattomuuden sekä uskottoman tyyppin roolin. Hän teki todellisen pitkän työrupeaman uskonnottomuuden parissa ja oli sitten vielä kuuleman mukaan oikea työmyyräkin.

- Yrjösen Aarnen, joka lahjoitti saaren puolikkaan, mutta hän taisi jo kuolla pois ihan vanhuuttaan. Ja samaan tähden

väliin mahtuu samalta suunnalta yksi Esa, jolle kyllä sain lähetyttyä terveiset mutkien kautta. Ovathan vaparit vielä sentään verkosto, josta pirukaan ei tiedä mitään. Jumalat taas eivät voi tietää siitä yksinkertaisesta syystä, kun niitä ei ole ja vaikka olisikin, niin ei me niihin perusteettomasti uskota – ollaan niin uskomattoman uskottoman uskonnottomia.

- Reiskan, jonka kyllä näin jo vappuna. Hänen kanssaan kerran ideoitiin, että kun suomalaiset ovat kaikki eronneet kirkosta ja ev.-lut. ent.valtiokirkko myy Kallion kirkkonsa, niin tehdään sinne uskontojen historian museo. Sinne sitten laitetaan kaikkien unohtettujen vapaa-ajattelijoiden kipsihymytyttö- ja poikapatsaat jonoon. Niitä nimittäin tulisi hyllymetreittäin.

Läsnäolijoille

Tärkein on tietty kiittää donaatoreita, jotka mahdollistivat tasapainoisen osallistumiseni koko kisaan eli Janne, Timppa, Taukka, Olli, Veikko jne. tyttäristä puhumattakaan. Aina täytyy kuitenkin olla nuo fyysiset olosuhteet jonkinlaiset, vaikka henkisten seikkojen kanssa busaaminen hauskaa olisikin. Tässä välissä kyllä heidän yhden neilikan sille psykologille, joka minulle sanoi, että alkoholin käyttö syventää masennusta. Kuitaan kyllä sen, mutta olen nähnyt masentuneita absolutivejakin – ja tässä viittaan muuhunkin kuin alkomaoliin. Alkoholin myönteisistä seikoista taas eivät voi tietää ne, jotka eivät sitä itse käytä. Sanoihan muuten yksi esseelaislahkon jäsenkin aikoinaan, että aina kun sen teette, niin tehkää se minun muistokseni. Ja silti moni hänen seuraajansa ei sitä tee – siis ryyistä viinejä.

Onneksi en ollut tarkkailijana ihan alusta kokouksessa, mutta ainakin demokratia pelasi, sillä lippuja kului melkoinen määrä. Äänestystäjille oikein puska luonnonkukkia mielenkiinnon, itsehillinnän ja adrenaliinitasapainon ylläpidosta ja oppitunneista. Kyllä tuo yhdenmielisyyden vaatimuspläjäys pöntöstä puhuttuna vastasi ainakin kolmen promillen känniä, eli taas säästy tuoppivaliokunta monelta työltä. Sihteereille keskustelevala kokous on tietty hankala homma, mutta demokratia vaan on sellaista, että jokaisella on oikeus mielipiteeseensä ja puheoikeus tarkoittaa todella puheoikeutta.

Niin no tuosta edellisestä, kyllä pikkasen pitää asettua naispuolisten esiintyjien puolelle. Kokouksessa oli pikkusärö, kun toiminnanjohtajan mielipidettä arvosteltiin salista – palkollisillakin on oikeus sanoa mielipiteensä. Jos mielipidettä vaaditaan itselle niin täytyy se suoda toisellekin, vaikka toisten mielipiteet aina vääriä ovatkin ja vain omat oikeita. Tuolle kunnallispoliitikolle annan kukkivan kaktuksen, sillä muutenhan hän on ihan kunnan mies ja asuu vielä samassa kaupungissa kun ex-anoppi. Siis onneksi kaukana – en viittaa vapaa-ajattelijaan vaan anoppiin.

Kun nyt tätä kirjoittaessa meni melkein aski tupakkia ja litra teetä (ei edes kovaa!, kirj.huom.), niin kiitisti vain kaikille, jotka tarjosivat valmiiksi-käärittyjä syöpäkääryleitä. Tupakanvastustajille tiedoksi, että täytyy jonkun verojakin maksaa. Ja toisaalta täytyyhän terveystoimilijoilla joku halveksunnan ja vastustamisen kohde olla. Ilman sairaita ei muuten ole, mihi omaa terveyttään vertaa. Tupakanpolto on niin hauskaa ja tupakanpolttajat vielä haus-

kempia ja seurallisia, että sinne savun sekaan näytti olevan jopa tunkua tauoillakin. No ihan oikeasti onhan rööki vähän kallista, mutta ei kannata tehdä lakkoja – ellei sitten tupakanos- tolakkoa – sillä lakot loppuvat. Jos ei halua polttaa niin lopettaa sitten koko jutun samantien, se on helpompaa. Minä muuten lopetan kaiken sitten kerralla, kun olen vähän äärimmäisyys- ihminen ja pidän extreemikoke- muksista, kuten vapaa-ajatteli- joista, jotka ovat todella erilaisia tässä valtakulttuurin lammas- mössössä. Erityisnarsissit tai- teilijalle, joka ensi-iltana tarjosi sikarinjämät. Sitä polttelin piipussani kiltaan sekoitettuna vielä seuraavanakin päivänä. Enkä nyt unohda Ekiä, jonka kyllä näen viikon päästä vielä uudelleen humanistisissa mer- keissä vapaa-ajattelijoiden iki- omalla hautuumaalla (lukijoille tiedoksi, että tämä artikkelinpoi- kanen kirjoitettiin heti 13.6. yöllä, kun univelat oli nukuttu pois).

Tuleville olijoille

Erityisen ilahduttavaa oli liittokokouksessa, että siellä oli paljon konkareiden lisäksi myös uusia ja nuoria kasvoja. Ja naisia. Naisnäkökulma ei kyllä oikein saanut vielä otetta vallan- kahvaan – ei ainakaan liittoval- tuustoon, vain yksi kymmenes- tä varsinaiseksi ja kolme kym- menestä varalle. Siinä on kyllä vielä tekemisen paikkaa. Ja sit- ten melkein risut yhdelle, mutta kun lupasin kirjoittaa positiivi- sesti, niin mieluummin Leenal- le kimppu mielikukkiin. Hän nimittäin sai sanotuksi, kun joku miehenpuolikas asetteli sano- jaan vähän ajatellen väärin. Kyse oli siitä, että naisen pitää olla järkevää, jotta pääsisi vallan- kabinetteihin. Minun mielestäni ei tarvitse olla, sillä paljon

kabineteissa joskus olleena ja saunan lauteillakin, voin vakuut- taan, ettei siellä aina ihan järke- viä olla. Onnella ja kähmännällä valtaan päästään ja pysytään – ja verkoistoilla ja ties millä, mutta järjen kanssa sillä ei ole mitään tekemistä. Näin olen kokenut, henkilökohtaisesti kyl- läkin vain. Olkoot vallanpitäjät sitten mitä mieltä vain.

Teuvon neuvo

Kun näin mm. Juhan vaatimat- toman ja tyylikkään ”korkeim- masta vallasta” luopumispu- heen ja toimimisen loppuun asti julkilausumien kanssa, niin tip- pa tuli silmään. Mies painoi duunia vuosikausia ja tikareita tuli selkään paitsi perusvastus- tajiilta niin omiltakin. Mutta hä- nen työnsä täsmällinen ja kiih- koton jälki näkyy vielä vuosikym- menienkin päästä. Hänelle toi- von jaksamista perustasolla edelleenkin! Toimia voi kaikkial- la, erityisesti suoraan ihmisten kanssa. Liittokin on vain yhdis- tysten liitto eikä kenenkään ”oma hiekkalaatikko” – perus- duuni tehdään jäsenten kans- sa yhdistyksissä. Jäsenet muu- ten maksavat jäsenmaksunsa yhdistyksille, että vain uudelle johdolle tiedoksi. Jäseniä pitää olla. Pääsihteerillekin vinkki, että laita nyt se yksi kruksi lisää sinne verkkoon, äläkä vinoile kiintiöistä tai saat takkiisi jos- tain yllärinä, kun sitä vähiten odotat.

Kun kaikkea ei voi kirjoittaa – tilaa pitää olla kaikille ja ka- navat – niin valittelen, etten enempiä muista kokouksesta tähän hätään ja kun aktiivista unohtamista on muutenkin syy- tä harjoittaa, niin suoraan lop- puhuipennukseen. Joka alussa hosuu, se lopussa väsy – täs- sä teille teuvonneuvo, kirjoitta- nut teutori. ■

Välttämättömyyden tajuaminen vapauttaa elämään

Esa Ylikoski

Alla muutamia kohtia lehtori, FM Esa Ylikosken esseestä *Kokonainen elämä*, joka ilmestyi keväällä 2005 julkaistussa kirjassa *SINÄ KUOLET* (Toim. Ari Liimatainen, Tammi). Kirjassa kymmenkunta kirjoittajaa pohtii kuolemaan liittyviä erilaisia näkökohtia. Mukana ovat myös mm. Arno Kotro, Tommy Lindgren ja Torsti Lehtinen. Anneli Aurejärveltä on pitkä kirjoitus ihmisarvoisista hautajaisista.

Ei ole mieltä kuluttaa aikansa ja energiansa sen pätkäilyyn, ketkä pääsevät taivaaseen ja ketkä helvettiin ties milläkin ehdolla, koska koko kysymyksenasettelu ja ajatusrakennelma on mahdoton. Kannattaa keskittyä elämään. Ajatus kuoleman jälkeisestä iankaikkisesta elämästä on mielestäni mahdoton, luonnonvastainen, omahyväinen ja hieman suuruudenhullu kuvitelma, josta kaiken lisäksi on ollut ja on huomattavaa haittaa ihmisten elämälle ja koko ihmiskunnan kehitykselle.

Elämänsä rajallisuuden ja mahdollisuuksien ymmärtäminen ja hyväksyminen vapauttaa ihmisen elämään tätä ainutkertaista ja ainutlaatuista elämäänsä täysillä, vailla turhia pelkoja ja toiveita. Ihmissuhteiden, rakkauden, ystävyuden, toveruuden ja lähimmäisten merkitys kasvaa, kun ymmärtää elävänsä vain kerran. Samalla se motivoi ohjaamaan yhteiskuntaa jokaisen elämän kunnioittamiseen myös käytännössä niin, että kaikki mahdollinen tehdään ihmis-

ten täyden elämänkaaren turvaamiseksi ja traagisten onnettomuuksien, sairauksien, kärsimyksen ja sotien estämiseksi.

Ihmisten keskuudessa muinoin, kenties surun ja epätoivon hetkillä syntyneet toiveet ja ajatukset kuoleman voittamisesta ja itsensä ikuistamisesta ovat

nykytiedon valossa vailla minkäänlaista tiedollista perustetta ja suhteellisuudentajua. Tähdet ja tähtisumut ovat ajallisia ja rajallisia, mutta minä en!? Nyt tiedämme, että maailmankaikkeutemme, sen miljardeihin galakseihin kuuluu miljardien vuosien saatossa jatkuva liike, aineen kiertokulku. Tähtiä syttyy ja sammuu, atomeista on moneksi. Maakeskeinen maailmankuva katosi, mutta itsekeskeistä maailmankuvaa ei turha vaatimattomuus vaivaa.

Uskontojen lupaus iankaikkisesta elämästä taivaassa lienee saanut ja saa edelleen kiinnekohtaa omahyväisyydestämme, joka pohjautuneen lapsen luonnolliseen psykologiseen kehitysvaiheeseen kuuluvasta kaikkivoipaisuuden tunteesta. Äiti ja koko maailma ovat vain minua varten! Kun se usko olosuhteiden pakosta katoaa, sille usein tarjotaan ja omaksutaan korvikkeeksi toinen vastaava usko. Minulle kaikkivaltias taivaan isä voi antaa ikuisen onnen ja kuolemattomuuden taivaassa, paratiisissa, vaikka maa-

ilman kärsimykselle hän ei mahdakaan mitään. Haloo, olisiko itse kunkin ja koko ihmiskunnan aika kasvaa aikuisuuteen?

Uskonnolliset opit taivaasta ja helvetistä perustuvat äärimäisen epäileeseen mustavalkoiseen joko tai -ajatteluun, dualismiin, joka kieltää elämän tosiasiallisen vaihteikkouden ja monisävyisyyden. Ihminen ei oikeasti ole hyvän ja pahan suhteen joko tai vaan sekä että. Maailmassa on rikkautena sekä sateenkaaren värit että harmaan eri sävyjä! Kristinuskon ja islamin mustavalkoinen oppi on elämän sävyille ja väreille vastakohtainen – riippumatta siitä, katsotaanko sitä kulloinkin tarkoituksenmukaiseksi painottaa vai hieman häpeillen peitellä julistuksessa.

”Yksin uskosta” -oppi on myös äärimmäisen epäilevä, varsinainen epiksen ennätys. Siis murhamiehelle riittää periaatteessa usko johonkin Jeesukseen, uhrista ja hänen omaistensa anteeksiannosta ei tarvitse välittää tuon taivaallista. Uskovaiset murhamiehet ja roistot pääsevät iankaikkiseen autuuteen, mutta heidän teoistaan kärsineet, uskonsa kaikkivaltiaan hyvyyteen menettäneet pannaan pitkään pyttyyn ilman armahdusoikeutta!?

Ylen ykkösen aamuhartaudessa heti joulun ja Aasian hyökyaallon jättituhojen jäl-

keen sanottiin: ”Kiitos siitä kaikesta, mitä tälläkin viikolla tapahtuu”. Hartaus oli nauhoitettu jo ennen suuronnettomuutta, ja niinpä eräs kirjoittaja Helsingin Sanomien mielipidesivulla arvosteli lausuman esittämisen ajankohtaa. Mutta voidaan kysyä, miksi kirkon pitäisi hartauksissaan oppinsa mukaan kiittää jumalan johdatuksesta vain silloin kun suomalaiset pärjäävät urheilussa ja pisa-tutkimuksissa tai taloudessa on menee hyvin. Eri asia on, että kohtalonuskoista johdatus-oppia voi ja on syytäkin arvostella ylipäätään riippumatta siitä, milloin sitä tuodaan esiin.

Huomion ja arvostuksen suuntaaminen tähän ainutlaatuiseen ja ainutkertaiseen elämäämme on mielestäni hyvä pohja hyvää elämään. Niin voimme suuntautua vapaaseen, järkipäiseen ajatteluun, inhimilliseen vuorovaikutukseen, humaaniin eettisiin arvoihin, rakkauteen sekä hyvän elämän ja yhteiskunnan rakentamiseen yhdessä muiden kanssaihmistien kanssa. Jokaisella on oikeus saada tulla ihan ikiomilla ajatuksillaan tai ikiomalla uskollaan autuaaksi, jos on tullakseen. Onnelliseksi omassa elämässään voi tulla myös uskonnollisuudesta vapaalla elämänkatsomuksella. Ilman tai vasuskoa meillä on kokonainen elämä. ●

toimitukselle

Ateistisen tien kulkija

Elämän kääntyessä kohti iltaa tekee mieli hiukan katsoa menneeseen. Uskovaisen äidin poikana aloitin kirkossakäynnin jo alle kouluikäisenä. Kymmenvuotiaana oli itsestäänselvyys, että taivaassa on isä jumala, joka kaiken on luonut. Sama herra seuraa silmä kovana mitä teen tai tekevä jätän. Ymmärrystä kyseenalaistaa uskonto ei ollut minkään vertaa – kunnes sitten kaksikymppisenä sain satumoisin käsiini *Vapaa Ajattelijan* -lehden.

Silloin aukeni silmät niin kuin kissanpennulle. Aloin ym-

märtää, minkämoista suuren luokan huijauksista uskonto on. Lehti on vuosien varrella jatkuvasti avartanut näkemyksiäni ja syventänyt uskontokriittisyyttäni.

Joudun jatkuvasti käymään väittelyjä uskovaisten lajikumppaneiden kanssa. Eivätkä ”uskon soturit” säästä ruutia. *Vapaa Ajattelijan* -lehti ja lehden antama tieteellinen maailmankuva on antanut sellaisen varmuuden, ettei housu ole vielä tutissut.

Tulevaisuutta ajatellen ja omiin kokemuksiini nojaten haluan korostaa, kuinka tärkeää on, että lehti säilyttää tieteel-

lisen ja tiukan uskontokriittisen linjan. Me olemme lukumääräisesti vielä pieni porukka; meillä ei ole varaa ryhtyä hoipertelemaan.

Lopuksi haluaisin toivottaa parhainta menestystä lehdel-le, toimittajille ja avustajille. Väinö Linnaa lainatakseni, naimalla saatu henki meistä aikanaan lähtee. Seiskäämme ryhdikkäinä ateisteina niin kauan kuin henki pihisee.

Erkki Tuomela
marjafarmari
Suonenjoki

Fysiikan teorioiden puolesta laajat todisteet

Olen nyt lukenut kolme kertaa läpi **Erkki Hartikaisen** artikkelin ”Havaittaja ja todellisuus – Pyhän Einsteinin ilmoitukset” *Vapaa Ajattelija* -lehdessä 2005/02. Yhä edelleen olen yllättynyt siitä, että Vapaaajattelijain liiton puheenjohtaja voi tuottaa näin vihamielisen kirjoituksen luonnontieteilä, luonnontieteellistä metodia ja tieteellistä maailmankuvaa vastaan.

$E = mc^2$ ei ole ”likimääräinen kaava”. Päinvastoin se on niin tarkka, että tällä hetkellä kahdesta kilogramman määritelmän uudistamiseen tähtäävästä ehdotuksesta toinen suorastaan perustuu massan ja energian vastaavuudelle tämän kaavan kautta. Tällä hetkellä metrin määritelmä jo juontuu suppeasta suhteellisuusteoriasta. Kolmanneksi, kaavasta $E = mc^2$ ei seuraa, että materiaa ei ole olemassa, vaan että materia ja energia voivat muuttua toisikseen tietyissä olosuhteissa.

Hartikaisen väite, jonka mukaan ydinenergia ”ei perustu kaavaan $E = mc^2$ vaan hiukkasen välisen sidosten energiaan” on sisäisesti ristiriitainen. Ydinhiukkaset protoni ja neutroni painavat erikseen punnittuna enemmän kuin ollessaan sitoutuneena atomiytimeen. Atomiytimen massa on siis pienempi kuin sen osasten massa erikseen. Kun tähän massaerotukseen sovelletaan kaavaa $E = mc^2$, saadaan selville atomiytimen kokonaissidosenergia. Tästä sidosenergiasta eli massavajeesta on

peräisin niin fissiossa kuin fuusiossakin vapautuva energia. Raudan vedenjakajan aseman alkuaineiden joukossa Hartikainen sentään kykenee selittämään oikein.

Epätarkkuusperiaatteesta johtuva tyhjiössä tapahtuva virtuaalisten hiukkas – antihiukkasparien spontaani synty ja tuhoutuminen on seuraava Hartikaisen hyökkäyksen kohde. Esittäessään väitteen, että tämä olisi puhtaasti hypoteettinen asia, hän ei ilmeisesti ole lainkaan tietoinen Casimir-ilmiöstä. Siinä kahden lähellä toisistaan olevan peilin välillä voidaan havaita heikko vetovoima, jonka synnyttävät spontaanit virtuaalihiukkaset (ks. esim. <http://physicsweb.org/articles/world/15/9/6>). Ei-spontaani parimuodostus ja annihilaatio ovat myös hyvin havaittuja tapahtumia hiukkaskiihdyttimissä tehdyissä kokeissa. Näissä kokeissa on siis muutettu materiaa puhtaaksi energiaksi kaavan $E = mc^2$ mukaisesti ja mitattu tulosta.

Einstein ei ole koskaan väittänyt, että hiukkasen massa kasvaisi hiukkasen nopeuden funktiona. Liikemassan käsite on hyvin harhaanjohtava ja johtuu pelkästään klassisen liikemäärän käsitteen sotkemisesta suhteellisuusteoriaan. Liikemassaa käytetään vanhemmissa suhteellisuusteoriaa käsittelevissä oppimateriaaleissa, mutta monissa uudemmissa siitä on – onneksi – luovuttu. Painovoima ei myöskään ole millään tavalla ”fyysikkojen vainon kohteena”.

Mitä vainoamista on toteamuksessa, että painovoima johtuu aika-avaruuden käyristymisestä? Kehoitetaan Hartikaista julkaisemaan gravitaatioteoriaansa, jos hänellä kerran on parempi malli gravitaatiolle kuin yleinen suhteellisuusteoria.

Ajan kulusta kerrottakoon, että ellei satelliittipaikannukseen käytettävässä GPS-järjestelmässä tehtäisi suppeasta suhteellisuusteoriasta johtuvaa korjausta (satelliitin kello käy hitaammin maasta katsottua, koska satelliitin nopeus on suuri) ja yleisestä suhteellisuusteoriasta johtuvaa korjausta (satelliitin kello käy nopeammin, koska siihen vaikuttaa pienempi gravitaatio kuin Maassa olevaan kelloon), niin järjestelmä ei toimisi. Tämäkin teoria on siis miljoonilla GPS-käyttötunneilla testattu.

Alkuräjähdyksenkin Hartikainen ottaa hampaisiinsa. Jos hänellä on esittää parempi teoria, joka selittää kosmisen mikroaaltotaustasäteilyn, alkuaineiden isotooppijakauman ja galaksien punasiirtymät yhtä hyvin tai paremmin kuin alkuräjähdysteoria, niin miksi ihmeessä Hartikainen panttaa tätä maailmaa mullistavaa teoriaansa eikä julkaise sitä asianmukaisessa vertaisarvioidussa tiedelehdessä?

”Jos jokin väite tuntuu normaalijärjellä käsittämättömältä, ei ole mitään syytä ainakaan toistaiseksi ajatella, että siinä mitään järkeä onkaan”, Hartikainen julistaa lihavoidulla kirjasinlajilla. Näin hän esimerkiksi toteaa kvarkit ja gluonit – tai

tarkemmin sanottuna hänen niistä muodostamansa olkiukot – yhteensopimattomiksi omien mielenliikkeidensä kanssa, ja niin koko hiukkasteorian standardimalli saa mennä. Ymmärtäisin tällaisen mielipiteen henkilöltä, joka uskoo, että Jumala on luonut ihmisen, antanut ihmiselle järjen, ja luonut maailmasta ihmisjärjellä käsitettävän. Ateistin suusta tällainen antroposentrinen teesi ei ole ymmärrettävissä.

Hartikaisen sepitelmää seuraavassa **Janne Vainion** artikkelissa puututaan hyvin kvanttimekaniikan väärinkäyttöön postmodernin huuhaan perusteluna. Vainio näyttää osaan erottaa fysikaalisen teorian ja sitä muka-soveltaen luodun hömpän toisistaan. Hartikainen materialistisen maailmankuvan puolustamisen kiihkossaan sen sijaan heittää vesilintua fysiikalla, ainoalla työkalullamme tämän materiaalisen maailman tutkimiseksi. Kun vastakkain on toimiva ja kokein varmistettu fysiikan teoria ja Hartikaisen mielipide, niin jälkimmäinen voittaa hänen tekstissään sata-nolla.

Hartikaisen kirjoituksen viimeinen kappale kuuluu: ”Todellisuus on olemassa havaitisjasta riippumatta, ja myös todellisuuden olioiden perusominaisuudet ovat olemassa havaitisjasta riippumatta”. Lisättäköön kuitenkin, että myös todellisuudesta luotuja luonnontieteellisiä teorioita voidaan pitää todennäköisesti oikeina, jos niiden ennusteet pitävät yhtä todellisuudesta tehtyjen havaintojen kanssa – aivan riippumatta siitä, miellyttääkö tämä kaikkia vai ei.

Ossi Raivio
filosofian maisteri
teoreettinen fyysikko

Naisia liiton johtoon?

”Raamattu sanoo että miehen tehtävä on olla johtaja. Sitäpaitsi naiset eivät yleensä johtajatyyppejä olekaan.”

Tuttu väite niille jotka usko-
via ovat kuunnelleet. Jatko-
kin on tuttu: Naisilla ei ole mitään olennaista eroa miehiin nähden; tai jos on, niin kyse on kulttuurin tuotteesta; tunnettuja naisjohtajiahan ovat vaikka Nokian **Sari Baldauf** ja... Samassa yhteydessä kritisoidaan Raamattua, aiheellisesti toki.

Tuttu vastaus ja oikea vastaus, mutta myös vastaus joka ei kerro tärkeintä asiaa. Ei tärkeintä ole minkälaisia naiset ja miehet yleensä ovat. Tärkeintä on, että ”yleensä” ei kerro yksilön ominaisuuksista.

Jos näkee Maijan, Matin ja Liisan, pitäisi nähdä Maija, Matti ja Liisa. Uskovista osa näkee Naisen, Miehen ja Naisen, mutta nähkäämme me vapaa-ajattelijat ihmiset yksilöinä eikä vain jonkin ryhmän edustajana.

Ennen liittokokousta kyseen-
alaistin ”naiskiintiön” (kukaan ei tosin esittänytään kiinteää kiintiötä). Kokouksessa tätä kritisoitiin, ja tämä kirjoitus yrittää selvittää ajatuksiani. Toivon, että tähän tulee vastakritiikkiä seuraavissa lehdissä.

En todellakaan kannata huomion kiinnittämistä sukupuoleen. Ennen kokousta kirjoitin kannattavani mm. **Erja Sallista**, joka tulikin valituksi. En kannatanut enkä kannata Erjaa naisena vaan hyvänä tyyppinä.

Toisessa asiassa pidän Erjaa nimenomaan yhden ryhmän edustajana: hän on Satakunnan vapaa-ajattelijoiden jäsen, ja tämä yhdistys on nuori ja vielä pieni. Haluan että

liittohallituksessa on tietoa aloittavien yhdistysten toiminnasta, ei pelkästään isoimpien yhdistysten jäseniä.

Aloittava yhdistys vastaan vanha ja suuri yhdistys on eräs esimerkki erilaisesta toimintaympäristöstä. Muita voivat olla vaikkapa toiminta isossa kaupungissa tai pienellä paikkakunnalla. Näiden mukaan näkisimme liiton johdon mielellään edustavan erilaisia ympäristöjä.

Mielellään liiton johto saisi edustaa myös eri elämäntilanteita. Yhdellä saisi olla tuoreessa muistissa peruskoulu, toisella lapsi päiväkodissa, kolmas olla isomman lapsen äiti tai isä ja niin edelleen. Siinä mielessä toki ”äiti” on sekin yksi rooli, yksi paikka jossa toimia.

Erikseen on vielä imagokysymys. On totta että liiton pitäisi näyttää kaikille sopivalta, sellaiselta jossa on miehiä ja naisia ja nuoria ja vanhoja ja niin edelleen. Tässä mielessä voin hyväksyä ”naiskiintiön”, siis jonkun valitsemisen nimenomaan naisena.

Mieleen kuitenkin hiipii tällöin ikävä ajatus kiintiöhenkilöstä: onko joku täällä kyvyistään riippumatta vain täyttämässä naiskiintiötä?

Uskon, että erilaisia ihmisiä päätyy johtoon aivan luonnostaan. Liittoon kuuluu varsin paljon sekä päteviä miehiä että naisia, kuten myös nuoria ja vanhoja. Emme siis tarvitse edes imagosyistä ketään kiintiötä täyttämään.

Jori Mäntysalo

Uskontokunnille lisää valtion rahaa

Kun uskonnonvapauslakikomitea muutama vuosi sitten sai työnsä valmiiksi, se esitti kaikille uskontokunnille annettavaa valtion tukea. Nyt esitys on johtamassa toimiin: kesäkuun alussa opetusministeriön työryhmä jätti mietinnön aiheesta.

Mietinnön mukaan tukea myönnettäisiin 5-7,7 euroa jäsentä kohti. Suurin potin saaja, **Jehovan todistajat**, rikastuisi 90-140 tuhatta euroa vuodessa. Avun määrä on laskettu vähentämällä suuremman valtionkirkon saamista yhteisövero-osuudesta hautaus-toimen tappio ja jakamalla se kirkon jäsenmäärällä. Mietinnössä ei oteta kantaa uskonnottomien järjestöjen tukeen, eikä pohdita esimerkiksi kulttuurilehtitukea jota monet uskontokunnat (ja myös tämä lehti) saavat. Mietintö vaikeenee täysin ortodoksisen kirkon vuosittain saamista 1,7 miljoonan euron avustuksesta.

Vaikeimmin nieltävää ei ainakaan minulle ole niinkään raha, vaan komitean esittämä kytkentä perusoikeuksiin:

Uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan tukemista puoltaa myös julkiselle vallalle perustuslain 22 §:ssä säädetty perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite. Säännöksen esitöiden mukaan perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää usein julkisen vallan aktiivisia toimenpiteitä mm. tosiasiallisten edellytysten luomiseksi perusoikeuksien käyttämiselle. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien avustamisella edistettäisiin tosiasiallisia mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen, joka on osa perustuslain 11 §:ssä tarkoitettua uskonnon ja omantunnon vapautta.

On vaikea nähdä mikä olisi uskonnonvapautta selvemmin perinteinen vapausoikeus. Uskonnonvapaus edellyttää valtiolta puuttumattomuutta, ei aktiivisia toimia: lain tulee sallia ehtoollisen nauttiminen, mutta viinin ja leivän saavat uskontokunnat hankkia omilla rahoillaan.

Vapaa-ajattelijat ottivat kantaa asiaan jo ennen komitean työn valmistumista. Heti mietinnön jälkeen lähetettiin myös lehdistötiedote aiheesta. Nähtäväksi jää millaiseen tulokseen päädytään, itse en uskalla veikata tuloista mihinkään suuntaan. ●

Jori Mäntyselä

Humanistit ja ihmisoikeudet hyökkäyksen kohteena Bangladeshissa

Kun Bangladesh syntyi, niin tämän kirjoittaja oli Leedsin yliopistossa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Siellä oli lukuisia opiskelijoita Itä-Pakistanista. Organisoitiin tapahtunutta juhlistava tilaisuus. Tämän kirjoittaja myös kutsuttiin puhujaksi. Ilmaisin toivoni, että uusi Etelä-Aasian valtio, jolla on taustansa buddhalaisuudessa ja humanismissa sekä suvaitsevaisuudessa, jota ovat esittäneet runoilijat kuten **Kazi Nazrul Islam** ja Baulin laulajat (sekä hinduja että muslimeja), olisi erilainen ja parempi kuin Intia ja Sri Lanka. Viimeaikaiset tapahtumat Bangladeshissa ovat vieneet tuon toivon. Pahuudet kuten uskonnollinen suvaitsemattomuus ja enemmistökommunalismi ovat löytäneet hedelmällisen maaperän myös Bangladeshissa. Kaikki alkoi siitä, kun buddhalaiset ajettiin pois Chittagong Hill Tractilta.

On surullista, että bangladeshilainen ylpeyden aihe humanismi ja suvaitseva kulttuuri on hyökkäyksen kohteena. Humanismia ja suvaitsevaisuutta edustavat ihmiset ovat eliminointiuhan alla. He ovat Bauleja, jotka ovat saarnanneet uskonnollista suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoisuutta miesten keskuudessa sekä miesten ja naisten välillä. He laulavat miesten ja naisten välisen inhimillisyyden lauluja. Baulit eivät harjoita asketismia eivätkä usko selibaattiin. He korostavat, että rakkaus auttaa heidät saavuttamaan jumalallisen rakkauden ja sopuinnun materiaalistien ja henkisten tarpeiden välille.

Lainaan yhtä tuollaista laulua: "Miksi veljeni minusta tuli huithapeli Baul. En tottele mestaria, en määräyksiä tai tapoja. Ih-

misten kehittämät raja-aidat eivät minua pidätä. Nyt ilkamoin sydäntenlauluilla ikuisesti ja tanssin jokaisen ja kaikkien kanssa. Siksi veljeni minusta tuli huithapeli Baul”.

Yksi kuuluisimmista Bauleista, **Fakir Shah Lalon** lauloi näin: ”Jokainen kysyy Lalonilta, mikä on uskontosi? Lalon sanoo: en tunne uskontoani. Jos mies on ympärileikattu niin hän on musulmaani, mutta millä identifioit naisen uskonnollisuuden? Braamiinimies tunnistuu, kun hänellä on paita (pyhä punos), mutta millä tunnistat braamiininaisen? Yhdellä on kädessään rukousnauha, toisella on kaulassa tasbir, näin tunnistaa toisen uskonnon, mutta ovatko nämä merkit olemassa syntymän ja kuoleman hetkellä? Ihmiset kaikkialla puhuvat ja juoruavat uskonnollisista eroavaisuuksista. Lalon sanoo, että olen jättänyt kaikki uskontokiistat vapaakauppaan. Siksi minusta tuli huithapeli Baul”.

Baul-liike Bengalissa on tunnettu yksinkertaisuudestaan, suoruudestaan sekä suvaitsevaisuuden, rakkauden ja ystävällisyyden harjoittamisesta ja saarnaamisesta. Nämä ihmiset (humanistit) ovat nyt mullaheiden ja fundamentalistien hyökkäyksen kohteena Bangladeshissa.

Nämä mullahit ovat aloittaneet jumaanpilkkalaki-liikkeen, joilla likvidoidaan Baulit ja muut edistykselliset ja humanistiset voimat. Etelä-aasian yhteisön ja yhteiskunnallisen ajattelun synkretistinen ja humanistinen perinne on muotokuvattu ihmeteltävästi seuraavassa Kazi Nazrul Islamin runossa:

”Laulan yhdenvertaisuuden laulua, jossa kaikki raja-aidat on murennettu, erimielisyydet ovat haihtuneet sekä hindut, buddhalaiset, muslimit ja kristityt ovat tulleet yhteen ja sekoittuneet. Laulan yhdenvertaisuuden laulua” (lainaus kirjoittajan esseestä *Human Rights Education: India's Heritage*, kustantaja *Human Right-of Dalits: Societal Violations*, toimittaneet **R.M. Pal** ja **G.S. Bhargava**, julkaisija Gyan Publishing House, New Delhi). Nämä pääasiassa muslimihumanistit on julistettu fatwalla hylkiöiksi joissain Bangladeshin raja-alueen kylissä. Kylissä julistajamullahit ovat fundamentalisteja, jotka ovat

saavuttaneet sosiaalisen konsensuksen Baulien boikotoimiseksi. **Ali Bux**, sosiaalisen boikotin uhri sanoi: ”Emme voi ostaa mitään ruokakaupasta tai torien myyntitiskeiltä. Suurviljelijät, jotka omistavat viljelyalueet ja porakaivot, kieltäytyvät kastelemasta viljelyksiämme. Meihin kohdistetut pakotteet vedettäisiin pois, jos suostuisimme tunnustamaan syyllisyytemme meihin kohdistettuihin väitteisiin Maulanan edessä (Pakistanin jumalanpilkalain mukaan heidät tuomittaisiin pakolliseen kuolemantuomioon!), mutta emme ole ryhtyneet puolustautumaan.” (*The Statesman* 10.1.2005) Nämä muslimibaulit, noin 20 baulperhettä Chhabitola Durlaverparan ja Dagaparan kylissä Naoda Blockissa ovat hylänneet kotinsa, kun heistä tuli Bauleja ja he liittyivät Mushirabadin Baul Fakirshahiin. ●

R.M.Pal on entinen Radjani Gollegen rehtori Delhin yliopistossa. Dr. Pal on ihmisoikeuspalokittu ja oli PUCL Bulletinin laatimisen keskeinen hahmo (PUCL= kansalaisoikeuksien kansanliitto). Artikkelit julkaistu intialaisen Atheist-lehden toukokuun 2005 numerosta, käännös TJP.

Dalai lama kannattaa sekulaaria etiikkaa

Dalai lama (**Tenzin Gyatso**) esiintyi Ruotsissa sunnuntaina 12.6.2005 (*Dagens Nyheter* 13.6.) Kognitioterapian maailmankonferenssissa. Yhtenä keskusteluaiheena oli kysymys, pitääkö etiikka kytkeä uskontoon. Dalai lama vastasi: ”En ota uskonnollista uskontoa niin vakavasti. Moni niistä jotka väittävät seuraavansa jotain uskontoa, rikkoo sitä vastaan silloin tällöin. Tänäpäin ei-uskovat ovat enemmistönä ja siksi meidän pitäisi löytää joku muu tapa lähestyessämme etiikkaa kuin uskonto.”

Henrik Savvela & Janne Vainio

Huomioonottaen Dalai laman varsin hyvän maineen mm uskovien joukoissa, on tärkeää muistaa yllä oleva kannanotto. Toisaalta voidaan todeta, ettei buddhalaisuus välttämättä väitäkään opettavansa oikeaa ja väärää, vaan oppiin liittyvät käyttäytymisohjeet ovat mielen harjoitukseen sisältyviä koulutusohjeita. ■

uutisia

Liittohallitus järjestäytyi

Vapaa-ajattelijain liiton liittohallitus vahvisti järjestäytymisensä puhelinkokouksessa torstaina 7.7.2005 klo 18.

Liiton tiedottajaksi nimettiin **Petri Karisma**. Toimiston esimieheksi ja *Vapaa Ajattelija* -lehden vastaavaksi päätoimittajaksi nimettiin puheenjohtaja **Robert Brotherus**. Liiton varapuheenjohtajan valinta päätettiin jättää seuraavaan hallituksen kokoukseen, joka pidetään lokuun lopulla.

Pääsihteeri **Jori Mäntysalon** ehdotuksesta päätettiin lähettää kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle koskien Helsingin Maistraatin kieltäytymistä hyväksyä kirkostaeroamisia sähköpostitse.

Eino Huotarin esityksestä päätettiin pitää kuluvan vuoden aikana hallituksen ja liittovaltuuston yhteinen seminaariviikonloppu. Tarkempia tietoja seuraa jatkossa. ■

Nimikeräys päättynyt

Internetissä toimiva *Adressi kirkon ja valtion erottamiseksi* on saanut täyteen 666 nimeä yli kolmentuhannen (<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/info/adressinallekirjoittaneet.php>). Nimikeräys päättyi liittokokoukseen mennessä. Maagisen pedon luvun sisältämä adressi tullaan luovuttamaan syksyllä. Tarkempia tietoja: liiton webmaster Marko Koivuniemi, koimark@iki.fi. ■

ET aikuislukioissa

Elämänkatsomustiedon asema aikuislukioissa vaihtelee nolasta miltei sataan prosenttiin. Joissakin aikuislukioissa ET:n opiskelijoita ei ole ollenkaan, jossakin miltei kaikki ovat katsomusaineeseen valinneet elämänkatsomustiedon (ET) uskonnon (UE) sijaan. Tämä vaihteleva tilanne ilmeni keväällä 2005 aikuislu- kioille lähettämäni kyselyn vastauksissa, joita sain hieman alle puolelta aikuislukioista.

Kyselyn taustalla oli kiinnostus tietää, miten katsomusaineen valinnaisuutta koskeva lainsäädännöllinen ero päivä- ja aikuislukioiden välillä vaikuttaa. Opintonsa aloittaessa 18 vuotta täyttäneillä on aikuislukioissa oikeus valita vapaasti katsomusaine uskonnon ja ET:n välillä riippumatta siitä, kuuluuko johonkin uskontokuntaan tai on kuulumatta. Päivälukioissa ev.lut. kirkkoon kuuluvienhan on pakko suorittaa uskonnon kurssit (UE).

Päätulos kyselystä on se, että ET:n opiskelijoiden määrä ei yleisesti ottaen ole juurikaan suurempi kuin päivälukioissa. Tyypillisesti aineen valinneiden määrä on 5-10 prosenttia kaikista opiskelijoita. Tämä tarkoittaa, että kaikki uskontokuntaan kuulumattomien eivät ole ET:ssä ja että varsin harvoissa tapauksissa kirkkoon kuuluvat ovat käyttäneet oikeuttaan valita ET:n. Miltei joka kolmannessa aikuislukioissa ei ollut ET:n opiskelijoita.

Toisaalta katsomusaineen asetelma onkin jossain aikuislukioissa päinvastainen kuin tavallisesti: jopa 90 prosenttia opiskelijoista valitsee ET:n us-

konnon sijaan. Tämän selittää se, että joissakin aikuislukioissa on ilmeisesti kiinnitetty erityistä huomiota ET:n mahdollisuuksiin ja tarjontaan, omaan ET:n opettajaan ja opetuksen laatuun.

Erot aikuislukioiden tilanteessa johtunevatkin suurelta osalta siitä, miten asiasta suullisesti ja kirjallisesti tiedotetaan aloittaville opiskelijoille ja miten opetus on järjestetty. Kävi selväksi, että kun valinnat tehdään opintojen ja lukuvuoden alkessa, kirkkoon kuuluvilla on harvoin ennakolta tietoa katsomusaineen valinnanmahdollisuudesta. Aikuislukiot eivät erityisemmin tiedota siitä.

Joidenkin lukioiden rehtorit lienevät suorastaan tyytyväisiä, jos ET:n opetusta ei tarvitse järjestää, mikä voi ilmetä varsinkin suullisessa ilmaisussa. Motiivina voivat olla taloudelliset tekijät ja joskus arvatenkin myös uskonnolliset, ns. lähetyskäskyyn kytkeytyvät motiivit. Joissakin lukioissa uskonnon opettaja hoitaa myös ET:n opetuksen, jolloin on mahdollista, että panostus siihen ei ole yhtä täysipainoinen kuin oman aineen opetukseen.

Aikuislukioissa tulisi jatkossa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti kiinnittää enemmän huomiota siihen, että uusille opiskelijoille tiedotetaan opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä, ennen ensimmäisiä kurssivalintoja, mahdollisuudesta valita katsomusaine vapaasti. Opetuksen järjestely tulee hoitaa samoin yhdenvertaisesti niin, että ET:n valinneilla on hyvät mahdollisuudet hyvään opetukseen. ■

Esa Ylikoski

ET:n kehitys riippuu kodista ja koulusta

Elämäkatsomustieto eli ET täyttää 20 vuotta elokuussa 2005. Tämä peruskoulunkoulun ja lukion katsomusaine on tarkoitettu kirkkoon tai uskontokuntiin kuulumattomista perheistä tuleville oppilaille tarjoten vaihtoehdon luterilaiselle ”oman uskonnon” opetukselle.

ET:n taival on ollut yllättävän kivikkoisen. Vain noin neljäsosa uskontokuntaan kuulumattomista oppilaista on nyt ET-opetuksessa, jolloin valtaosa heistä on siis uskonnossa. Tämä johtuu pääosin siitä, että ET:oa on syrjitty maassamme aivan virallisestikin: vuoteen 2003 asti nimittäin uskonto oli koulujen myös uskonnottomille ensisijaisesti tarjoama katsomusaine.

Niinpä vain jos koti rohkeni ilmoittaa lapsen pois uskonnosta, hän pääsi ET:oon. On selvää, että tällaisessa asetelmassa monet perheet ovat vuosien varrella syrjinnän pelosta arastelleet ja jopa suorastaan pelänneet tehdä muuten hyvänä pitämäänsä valintaa.

Vasta vuonna 2003 voimaan tulleen uuden lain mukaan ET on nyt kouluissa uskonnottomien ensisijainen katsomusaine. Tämä tarkoittaa sitä, että koulun pitäisi sijoittaa uskontokuntaan kuulumattomasta perheestä tuleva oppilas automaattisesti ET:oon, mikäli perhe ei erityisesti ilmoita haluavansa lapselleen uskonnon opetusta. Asetelman pitäisi siis olla päinvastainen kuin ennen!

Tämän periaatteessa suuren muutoksen toimeenpanoa kouluissa kuitenkin jarrutetaan pitämällä vanhan lain aikana tehtyä oppilaskohtaista valintaa pysyvänä. Eli jos oppilasta ei ole eka luokalta alkaen ilmoitettu pois uskonnosta, koulu katsoo oikeudekseen pitää hänet uskonnonopetuksessa, vaikka uuden lain mukaan hänet pitäisi sijoittaa ET-ryhmään. Näin saadaan jopa viiden vuoden siirtymäaika lain toteuttamiselle, mikäli koti ei korjaa asiaa.

Kotien ja oppilaiden itsensäkin aktivoituminen ET-asiassa olisi nyt paikallaan. Miksi pitää lasta opetuksessa, joka ei oikeasti ole omaa eikä vastaa kodin katsomusta ja identiteettiä!? Miksi opiskella ainetta jota ei tunne omakseen? Uskontokuntaan kuulumattomia on sentään noin prosenttia väestöstä, mikä on suuri eikä pieni vähemmistö!

ET:n opetuksen ja opettajien taso on koko ajan kehittynyt. Filosofian ja elämäkatsomustiedon opettajien toiminta on monipuolista (www.feto.fi). Kokemusten mukaan lasta ei suinkaan syrjitä ja kiusata sen takia, että hän on ET-ryhmässä. ET on fiksu valinta. Aineen opetusryhmien koko kasvaa lähi-vuosina voimakkaasti, minkä vuoksi asiaan paneudutaan yhä paremmin.

Oppilaan voi ilmoittaa ET-ryhmään mainiosti myös nyt kesän aikana, vaikka välittömästi. Toki lukuvuoden alkaessa ja aikanaan voi asian hoitaa, mutta kun rehtorit nyt tekevät lukujärjestyksiä ja tarkastelevat opetusryhmiä, aika on hyvin sopiva kesällä. ET-ryhmään voi mennä tai siirtyä hyvin luokkatasosta riippumatta.

Asia koskee myös esiopetusta. Sielläkin on lain mukaisesti tarjolla elämäkatsomustietokasvatusta, jos koti vain ilmoittaa sitä haluavansa uskontokasvatuksen sijaan! Toivottavasti tästä on tiedotettu kodeille myös käytännössä riittävän hyvin.

Lukuun ottamatta aikuislukioissa opintonsa aloittaessaan 18 vuotta täyttäneitä opiskelijoita evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuuluvat eivät ole oikeutettuja ET:oon. Vanhemmat voivat kuitenkin erottaa lapsen kirkosta – myös eroamatta itse kirkosta niin että lapsi pääsee halutessaan ET-ryhmään. Toki voi myös koko perhe erota saman tien...

Esa Ylikoski
FM, lehtori

Jumalanpilkan maallinen paluu

Vapaa-ajattelijoiden ei ehkä jatkossa parane veistellä vitsejä uskovaisista, sillä uskontokuntaan kohdistettu pilanteko johti hiljattain poliisitutkintaan. Syynä oli juutalaisvitsien levittäminen internetissä.

Jumalanpilkkalaki on jo kuol- lut kirjain, mutta uskontojen suojaksi on tehty uudenlaisia lainsäädäntöä, jota perustellaan orwellilaistyyllisesti humanistisilla ”suvaitsevuu- den” fraaseilla. ”Kiihottamisesta kansanryhmää vastaan” voi Suomessa saada jopa kaksi vuotta vankeutta (rikoslaki 11. luku, 8 §):

Joka yleisön keskuuteen levittää lausuntoja tai muita tiedonantoja, joissa uhataan, paneutellaan tai solvataan jotakin kansallista, rodullista, etnistä tai uskonnollista ryhmää taikka niihin rinnastettavaa kansanryhmää, on tuomittava kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Uhkaus tappaa kaikki juutalaiset olisi yhtä rangaistava ja ilmankin tätä pykälää. Laitoman uhkauksen rangaistusasteikko on täsmälleen sama (sakko – 2 v. vankeutta). Rikokseen yllyttäjä puolestaan tuomitaan jo rikoslain 5. luvun 5 §:n mukaan kuten rikoksen tekijä, joten mitään erityistä pykälää etniseen väkivaltaan yllyttämisestä ei tarvita rikosoikeudellisesti mihinkään. Pykälä on täysin vailla merkitystä muutoin paitsi silloin, kun on kyse aja-

tuksien rauhanomaisesta levittämisestä, joka ei sisällä mitään uhkauksia ketään vastaan.

Uskontokritiikki vaarassa?

Edellä mainittu muotoilu mahdollistaisi rikossyytteen muutamien uskontokuntia koskevien vitseiden veistelystä ja niiden levittämisestä. Huomionarvoista on, että pykälä ei koske pelkästään yksittäiseen henkilöön hänen ihonväriinsä, kansallisuutensa tai uskontonsa takia kohdistettua loukkausta. Sen sijaan lakipykälä kriminalisoi sellaisenkin ”panettelevan tai solvaavan” puheen, joka kohdistuu esimerkiksi tiettyyn uskontokuntaan kokonaisuutena.

Jos yksittäistä juutalaista solvataan hänen uskontonsa vuoksi, kyseessä on kunnianloukkaus, jonka uhrina on se henkilö, joka voi nostaa asiasta syytteen. Pelkkä juutalaisen identiteetin halventaminen sen sijaan on ns. uhrin rikos. Kenenkään juutalaisen ei välttämättä tarvitse edes olla kuulemassa niitä juutalaisvitsejä, joiden levittämisestä voidaan silti nostaa syyte kansanryhmää vastaan kiihottamisesta. Myöskään minkään tietyn juutalaisyhd-

Suomen suurimman nettisivuston pitäjää, orimattilalaista Arto Ikolaa uhkaa syyte kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Syynä rikostutkintaan olivat [www-vitsit](#)-sivustolle sijoitetut juutalaisvitsit, joista oli tehty ilmianto. Helsingin poliisin mukaan asia on menossa syyteharkintaan.

Ikola on sulkenut vitseisivuston oma-aloitteisesti, koska ei halua ylläpitää sensuroitua sivustoa. Hänen mukaan-

sa kattavaa vitseiheistä sivustoa on ”mahdotonta pitää yllä loukkamatta ketään.” Hän rinnastaa juutalaisvitsit esimerkiksi blondivitsihin, joista kuka tahansa vaa- leatukkainen naishenkilö saattaisi loukkaantua. Poliisi puolestaan pitää rikostutkintaa oikeutettuna, koska juutalaisvitseissä tulevat hyvin usein esiin toisen maailman- sodan tapahtumat, joita ei voida verrata ruotsalaisvitsien aihepiiriin.

Sivustolla oli noin 40 000 vit- siä, jotka oli jaoteltu tuhanteen alaluokkaan, joista yksi käsitteli juutalaisia. Tutkinnan kohteina olevissa vitseissä ei viitattu yksittäisiin henkilöihin, vaan juutalaiseen kansanryhmään.

Ikola on jo ehtinyt verrata il- mapiiriä Neuvostoliittoon, jossa sattuvan sanonnan mukaan ensimmäinen palkinto poliittisten vit- sien kilpailussa oli 25 vuotta. Mainittakoon, että Neuvostoliitossa oli vielä 1980-luvulla voimassa rikos- nimike ”neuvostojärjestelmää koskevien valheellisten väitteiden levittäminen”, jonka perusteella poliittisesti epäkorrektien vitseiden veistelystä saattoi päästä useaksi vuodeksi työleirille. ■

dyskunnan nautinnassa olevia omaisuus- tai ympäristöarvoja ei ole tuhottu. Rikoksena on yksinomaan tietyn väärän ajatuk- sen levittäminen.

Ranskassa kirjailija **Michel Houellebecq** joutui hiljattain syytteeseen sikäläisen vastaavan lakipykälän nojalla hänen lausuttuaan julkisesti, että islam on maailman tyhmin uskonto (ks. Christopher Hitchens: ”Tyhmin uskonto”, *VA* 2-3/2003). Eikö tällainen lainkäyttö ole jo itsessään selvää uhkailua sitä tiettyä kansanryhmää (islaminuskon vastustajia) vastaan, joka on tässä asiassa samaa mieltä syytetyn kanssa?

Miksi islamilainen identiteetti olisi lain edessä sen arvokkaampi kuin islaminvastustajan identiteetti? ”Vihapuheen” kriminalisointia perustellaan juuri eri kansanryhmien välisellä tasa-arvolla – mutta tällainen ”tasa-arvo” on väistämättä ristiriidassa itsensä kanssa, koska eräät kansanryhmät (esim. uskonnot) ovat orwellilaisittain tasavertaisempia kuin jotkin toiset.

Viihdemateriaalin osalta ennakkotapauksilla voi olla ratkaisevaa merkitystä sille, millaista kirjallisuutta tai millaisia elokuvia tullaan jatkossa päästämään levitykseen. Pahimmasa tapauksessa yhdenkin uskontokunnan kustannuksella pilailusta langetettu rikostuomio voisi merkitä, että jo tuotantovaiheessa tullaan vastaisuudessa ”varmuuden vuoksi” karsimaan pois ne riskialttiit osat käsikirjoituksista, jotka saattaisivat sisältää voimakkaasti tunteeseen vetoavaa kritiikkiä jotakin tiettyä uskontoa vastaan. Käytännössä pykälä ajaisi tällöin saman asian kuin se perinteinen jumalanpilkkalaki, jota ei maallistuneessa yhteiskunnassa enää juurikaan ”kehdata” soveltaa.

Rikoksia jumalaa vastaan

Uskontoihin kohdistetun ”vihapuheen” ja kunnianloukkauksen välillä on periaatteellisesti

tärkeä ero, joka tulisi muistaa keskusteltaessa ilmaisuvapauden rajoista. Kunnianloukkaukspykälät perustuvat yksittäisten henkilöiden oikeuksiin, joita he itse voivat ajaa. Jumalanpilkan tai ”vihapuheen” tapauksessa taas väitetty ”rikos” kohdistuu sellaiseen (esimerkiksi uskonnolliseen) identiteettiin, jota kukaan ei voi oikeudenkäynnissä edustaa muiden puolesta.

Kenelläkään uskovaisella ei voi olla mitään maallisia valtuuksia määritellä, mikä on se ”juutalaisuuden etu” tai ”islamin etu”, jota näihin uskontoihin kohdistettu pilanteko loukkaa. Uskontokuntien halventamisesta langetetut rikostuomiot ovat siten jo itsessään mielivaltaista ”jumalallista oikeutta”.

Jumalanpilikka on uhrittoman rikoksen malliesimerkki, koska siitä voidaan tuomita ilman että Jumala itse laskeutuu oikeussaliin todistamaan kunniaansa loukatun. Ei ole sattumaa, että länsimaisen oikeuskäytännön historiassa ensimmäisiä uhrittomia rikoksia olivat juuri uskontorikokset. Alun perin tällaisia rikoksia ei tuominnut valtio, vaan kirkko – mutta uuden ajan alusta lähtien maalliseen oikeuskäytäntöön levittäytyi yhä tihevä viidakko sellaisia ”rikoksia esivaltaa vastaan”, jotka eivät kohdistuneet kehenkään (eivät kuninkaan henkilöön eivätkä kehenkään yksittäiseen alamaiseen).

Ensimmäisiä tällaisia rikoksia oli mm. noituus, johon kohdistettu tosiasiallinen valvonta moninkertaistui, kun se ulotettiin osaksi maallista oikeutta. Toisin kuin käräjäoikeudessa, uskonnollisessa oikeudessa jo syyte itsessään oli lähtökohtainen ”todiste” rikoksesta – ja tällainen inkvisitorinen menettely ulotettiin nyt myös maallisen esivallan käytäntöihin.

Inkvisition paluu

Usein pidetään jo riittävänä todisteena ”halventavasta” puheesta, että jonkin tietyn (etnisen, uskonnollisen, sukupuolisen jne.) ryhmän edustaja on itse omassa päässään tulkinut jonkin tietyn mielenilmaisun olevan hänen identiteettiään halventava. Tällaisen todistelukäytännön palauttamista myös rikosoikeuteen ajetaan usein ”monikulttuurisen suvaitsevuu-den” uuskielisiillä fraaseilla.

Kun hylätään vaatimus, että rikoksesta on oltava *objektiiviset* todisteet, silloin katoaa myös syytetyn oikeusturva. Sellainen rikoslainsäädäntö, jossa jonkin teon rikollisuus voi riippua syyttäjäosapuolen omista ajatuksista, on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen (*nulum crimen sine lege*) vastainen. Koska en voi mitenkään etukäteen lukea kenenkään toisen ajatuksia, en voi myöskään rationaalisesti ennakoita, mistä ”rikoksesta” minulle saattaa tämänhetkisten puheitten vuoksi huomenna rapsahtaa syyte. Asetelma on kuin **Kafkan Oikeusjutussa**, jossa syytetty joutui epätoivoisesti puolustamaan itseään saamatta koskaan tietää, mistä häntä syytetään.

Uskonnollisen identiteetin lainsuoja on hyvinkin verrattavissa jumalanpilkkaoikeuteen. Jumalanpilkkaksi on esim. brittiläisessä ennakkotapauksiin pohjautuvassa rikosoikeudessa määritelty väljästi sellainen puhe, jonka ”aiheuttaa mielipahaa jollekin kristilliselle henkilölle.” Todisteeksi rikoksesta on saattanut käydä, että yksikin oikeusköinen henkilö on pahoittanut mielensä moisesta puheesta – ja näin siis brittiläisessä oikeuskäytännössä, joka on ollut pohjana länsimaisille oikeusvaltioperiaatteille!

On herkästi kiistaa herättävä mielipidekysymys, tulisiko uhrittomia rikoksia ylipääntään kirjata rikoslakiin tai mihin raja pitäisi tällaisten rikosnimikkeiden kohdalla vetää. Usein kyseessä ovat voimakkaita tunteita herättävät asiat, kuten päihde- tai seksuaalipolitiikka, enkä ryhdy tässä arvioimaan sellaisten asioiden sääntelyn oikeutusta.

On kuitenkin aivan oma lukunsa, että tietty joukko uhrittomista rikoksista on luonteeltaan puhtaasti ajatusrikoksia. Avoimessa yhteiskunnassa ei voi olla sellaista asiaa kuin jonkin tietyn (esimerkiksi aatteellisen tai uskonnollisen) identiteetin ”oikeus” tulla suojelluksi siihen kohdistuvalta julkiselta arvostelulta – ja tällaisten ”oikeuksien” määrätietoinen vastustaminen on välttämätöntä, jos ajatuksenvapautta halutaan puolustaa.

”Vihapuheen”, pornografian tai väkivaltaviihteen sensurointia on usein perusteltu sillä, että niiden levittäminen voi yllyttää raiskauksiin tai etniseen väkivaltaan. On joskus jopa väitetty, että esimerkiksi pornografia ei olisikaan mikään uhrin rikos, vaan rikos jonka uhrina on jokin nainen. Kuitenkin uhrittoman rikoksen määrittelyn mukainen tunnusmerkistö täytyy silloin, jos teko itsessään ei aiheuta vahinkoa kenenkään toisen henkilön lailliselle edulle. Vaikka raiskaaja tai ryöstömurhaaja saisikin idean tekoihinsa lukemalla dekkareita tai katselemalla väkivalta-pornoa, tällaisten ”virikkeiden” levittäminen on silti itsessään ainoastaan ajatuksien levittämistä, eivätkä ajatukset ole koskaan raiskanneet tai pahoinpidelleet ketään.

Jos ajatuksien levittämistä halutaan rajoittaa muunlaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi, niin silloin voidaan tietenkin

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Juha Toivonen
Tölönkaari 4 A 8, 30420 Forssa
Puhelin (044) 592 0210
fova@luukku.com

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

PL 114, 00181 Helsinki
Puhelin (040) 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-

ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio, Vedenottamontie
12 E 38, 00980 Helsinki
Puhelin (050) 365 6808
hy-prometheus@helsinki.fi

Joensuun seudun

Vapaa-ajattelijat ry

Ari Sulopuisto
Karhantie 27,
80230 Joensuu
Puhelin (040) 5713 989
ari.sulopuisto@pp.inet.fi

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine
Kartanontie 39,
04400 Järvenpää
Puhelin (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24,
87350 Kajaani
Puhelin (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8,
03600 Karkkila
Puhelin (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5,
94700 Kemi
Puhelin (016) 232 585
<http://personal.inet.fi/yhdistys/keminvapaa-ajattelijat/>

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24,
40520 Jyväskylä
Puhelin (0400) 429 540
koimark@iki.fi

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Korkeavuorenkatu 13, 48100 Kotka
Puhelin (05) 218 6047

samalla perusteella vaatia kriminalisoitavaksi myös tiettyjen ”rikollisten” aatteiden levittäminen. Tällä tavoin on jo Euroopassa perusteltukin esimerkiksi kansallissosialistisen ideologian symbolien (mm. hakaristin) ja usein myös fasistisen, anarkistisen tms. lehdistön ja kirjallisuuden kriminalisointia.

Jopa tieteellistä keskustelua on rajoitettu rikosoikeudellisesti tuomitsemalla ”juutalaisvastaiseksi vihapuheeksi” sellainen revisionistinen historianteoria, jonka mukaan juutalaisten joukotuho olisikin ollut oletettua vähäisempää. Kun rikosoikeudelle annetaan toimivalta ratkaista jopa tieteellisen totuuden

viralliset rajat, ollaan jo periaatteellisesti lähellä inkvisitiota.

Lopuksi eettinen kysymys pohdittavaksi: tulisiko **Karl Marxin** teokset kieltää sillä perusteella, että niissä esitetyt ajatukset väkivaltaisesta luokkataistelusta olivat ”virikkeinä” miljoonien ihmisten joukkomurhiin? Entä tulisiko islamin ja kristinuskon levittäminen kieltää sillä perusteella, että ne lietsovat kansanjoukkoja pyhään sotaan ja miekkalähetykseen? Jos ei, niin mitä perusteita jää jäljelle puolustella sellaisia uhrittomia rikosnimikkeitä, jotka kohdistuvat puhtaasti ajatusrikoksiin?

Janne Vainio

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 5 B 34,
15140 Lahti
Puhelin (03) 782 7408

**Lappeenrannan ja ympäristön
Vapaa-ajattelijat ry**

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F,
54530 Luumäki
Puhelin (0500) 556 010
olavi.korhonen@pp.inet.fi

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1,
00750 Helsinki
Puhelin (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi

<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Riekkola
Sorvantie 518,
37120 Nokia
Puhelin (03) 340 5456
nokia@vapaa-ajattelijat.fi

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia>

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41,
90250 Oulu
Puhelin (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu>

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7,
45700 Kuusankoski

Puhelin (040) 704 4638

helja.pekkalin@pp.inet.fi

<http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/>

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Osmo Määttä
Metsurintie 4 C 20,
70150 Kuopio
Puhelin (040) 716 6232
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/>
pohjois-savo

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry

Leena Linnovaara
Kristenäsintie 2,
07410 Kråkö
Puhelin (019) 544 110

Pääkaupunkiseudun Ateistit ry

Jouni Luukkainen
Castréninkatu 10 C 53,
00530 Helsinki
Puhelin (09) 191 24185
capital_vapaa_ajattelijat@hotmail.com

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Levonen
Syreenikatu 14,
21260 Raisio
Puhelin (02) 438 2760

p.levonen@surfeu.fi

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34,
26740 Vasarainen
Puhelin (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta>

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41,
60200 Seinäjoki
Puhelin (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B,
33100 Tampere
Puhelin (03) 222 5803
yhdistys@tampere.vapaa-ajattelijat.fi

<http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi>

Turun Vapaa-ajattelijat ry

PL 959,
20101 Turku
Puhelin (02) 237 9224
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1,
65100 Vaasa
Puhelin (06) 316 7934
pentti.suksi@netikka.fi

Vapaa-ajattelijain liiton**Vuoksenlaakson yhdistys ry**

Hannes Koivumäki
Ensontie 47 A 4
55610 Imatra
Puhelin (05) 436 5537

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa,
Petroskoinkatu 28,
78200 Varkaus
Puhelin (017) 552 7277

**Vapaa-ajattelijain liitto –
Fritänkarnas förbund ry****Puheenjohtaja**

Robert Brotherus
GSM (050) 482 1003
Sp. robert@iki.fi

Pääsihteeri

Jori Mäntysalo
Puh. (03) 265 7483
Sp. jori.mantysalo@uta.fi

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama
Neljäs linja 1,
00530 HELSINKI
Puhelin (09) 715 601, fax (09) 715 602
Sp. paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00.

Järjestösihteeri

Janne Vainio
GSM (050) 365 6808
Sp. janne.vainio@vapaa-ajattelijat.fi

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto ry on uskonnottomien ja uskontokuntiin kuulumattomien henkilöiden muodostamien rekisteröityjen yhdistysten keskusjärjestö. Se on poliittisesti sitoutumaton ja ajaa uskonnottomien etuja, oikeuksia ja oikeusturvaa sekä edistää uskonnottoman todellisuuskäsityksen leviämistä.

Vapaa-ajattelijain katsomuksellisenä perustana on tieteeseen perustuva uskonnon todellisuuskäsitys. Yksilön ja ajatuksen vapaus, etuoikeudeton tasa-arvo, suvaitsevaisuus sekä vastuu lähimmäisestä ja ympäristöstä ovat osa tätä katsomusta.

Uskonnon elämäkatsomus ilmenee eri tavoin riippuen henkilöstä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, iästä, asuinpaikasta ja koulutuksesta. Katsomuseroja voi olla myös vapaa-ajattelijoilla, ateisteilla, rationalisteilla, humanisteilla ja agnostikoilla.

Liiton tavoitteena on kriittisyyden lisääminen uskontoja kohtaan, valtiokirkkojärjestelmän purkaminen ja uskonnonopetuksen poistaminen kouluista, päivähoidosta sekä valtion yliopistoista.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto mm. tukee uskonnottoman elämäntavan ja kulttuurin sekä uskonnottoman tapakulttuurin leviämistä ja uudistamista, seuraa katsomusvapauden toteutumista, tuo esille sen loukkaukset ja puolustaa uskonnottomien oikeuksia.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Lähetätkää minulle lisätietoja

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

65 c

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Neljäs linja 1

00530 HELSINKI